ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

Година XXII — Број 466
Субота, 3. децембар 1960.

20 ДИНАРА 1952

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

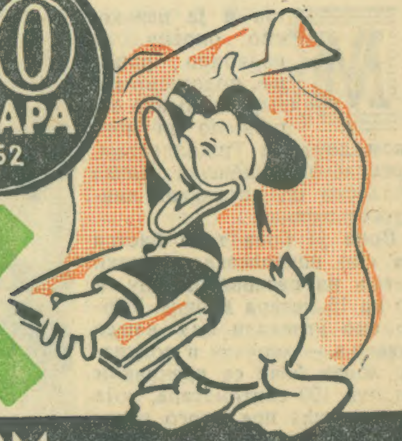

ФЛАШ ГОРДОН

НАСТАВИЋЕ СЕ

У ОВОМ БРОЈУ

НАСТАВИЋЕ СЕ

Т. 6/60

И лепа и опасна

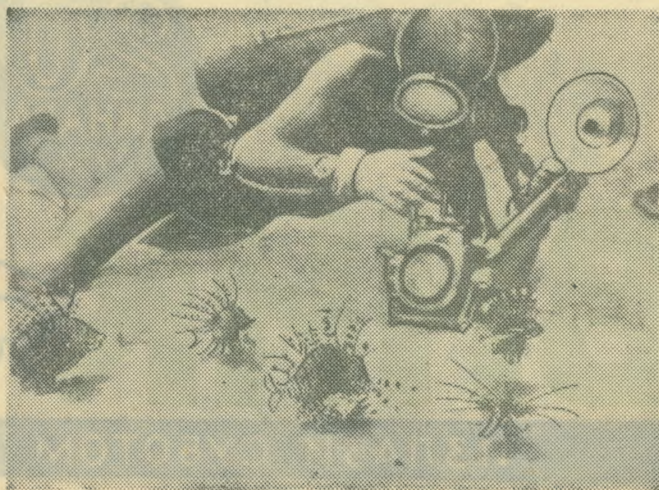

Мајк и ја навукосмо опрему за подводно роњење, подесисмо камере и полако заронисмо ка морском дну код Тринкомалија, прекрасног цејлонског залива недалеко од потонулог хиндуског храма.

Вода је била тако бистра да смо распознавали сваки детаљ на песковитом дну и то на 15 метара дубине. Убрзо смо угледали циљ нашег роњења — зарђалу и полупану лопту бове са пречником од око 120 сантиметара, која је потонула пре много година. Унутрашњост ове лопте била је искоришћена до максимума, што је судбина свих издубљених предмета које је човек препустио мору — од лимених кутија до луксузних бродова. Изгледа чудно како су рибе уопште успевале да нађу себи погодно склониште пре првог бродолома.

Када смо се приближили зарђалој лопти, видео сам да јој недостаје један део и да јој је сва унутрашњост испуњена рибама-скорпионима.

Ова риба када се дотакне избацује отров кроз једно од својих пераја да би се одбранила од напада. Она је још позната као лав, тигар или зебра риба и ретко када је дужа од 30 сантиметара. Пошто је грабљивица, једе само живе рибе уловљене на заиста чудан начин. Махањем својим перајима она просто као да хипнотише жртву, а онда отвара уста и прогута је целу.

Рибу-скорпион први пут сам видео када сам ронио дуж 2000 километара дугог подводног коралног гребена који се сматра једним од највећих природних чуда Аустралије. Ушао сам у једну пећину на десетак метара испод површине, и док сам је испитивао осетио сам да се нешто налик на смотуљак перја из репа ћурке креће изнад моје главе. Одмах сам схватио да су то смртоносне бодље рибе-скорпиона.

Знао сам да ми ово мало, наизглед безазлено створење, неће ништа учинити ако га не дотакнем и неколико минута смо се испитивачки гледали. А онда се у мени појавила жеља да ухватим прву рибу-скорпиона коју сам видео. Да је у том моменту било очевидаца, зачудили би се вештини којом је скорпион успевао да умиче мојим замкама, све док му игра није постала досадна па се повукао у једно од многих удубљења у пећини.

Приближио сам се читавој колонији ових лепих риба. Могао сам из непосредне близине да проучавам њихов начин живота. Рибе су појуриле из разбијене лопте да би нас изблиза осмотриле. Друге рибе су љубопитљиве, али истовремено и плашљиве и зато се журно повлаче када им се приђе. Али рибе-скорпиони су и љубопитљиве и неустрашиве: као да на свету немају ниједног непријатеља и као да им нико не жели да нашкоди.

Нису се узбудиле чак ни када су флешеви наших камера почели да севају. Чак су почеле да се окупљају око камера баш као и радознали свет на улици кад се снима. Не може се ни замислити неко створење испод или изнад мора које би било благородније од скорпиона. Једино је било потребно да будемо веома обазриви да не бисмо док снимамо једну, случајно дотакли другу.

Пошто смо више пута снимили унутрашњост лопте, Мајк је легао на равно, песковито дно да би направио неколико снимака с дужом експонажом. Одједном, мали караван скорпиона упутио се према њему док се десетак ових прекрасних створења — од беба до прамајки — окупило око Мајка у полукруг као да с нестрпљењем очекују шта ће овај дошљак учинити. Подсетили су ме на кучиће који упорно желе да се поиграју с човеком или да буду поведени у шетњу.

За обавештења о овој наизглед пријатељски расположеној риби и нарочито о томе како изгледа кад она убоде, обратио сам се Родни Џон класу, чувеном цејлонском скупљачу морских становника, који је ухватио мрежом десетак скорпиона за свој акваријум.

Док плива испод површине Родни изгледа као ловац лептирова. Носи малу мрежу у левој руци, а десну користи да заплаши жртву и натера је у клопку. Једног дана је успео да улови једног осредњег скорпиона на уобичајени начин али је овај изненада излетео из мреже и једном — само једном — од својих бројних бодљи загребао кожу на зглобу Роднијевог средњег прста.

Ужасан бол одједном се проширио кроз целу шаку, али је Родни уз крајњи напор успео да рибу поново ухвати и да изрони. За момент ублажен бол је убрзо, у још јачој мери, обухватио целу руку која му је потпуно обамрла. Прсти су натекли и укочили се и Родни је пао у такав занос да је изгубио свест. После десетак минута се повратио али јаки бол никако још није попуштао. Тек после пола часа је могао да прими прву медицинску помоћ у Зоолошком врту у Колумбу, где је у то време био помоћник управника. Попио је разводњени амонијум хлорид од чега су му болови уминули.

Други пут када га је скорпион ујео бол није био тако ужасан мада је трајао неколико часова. Трећи пут убод скорпиона није причинио Роднију готово никаквих незгода јер је, по свему судећи, постао имун према отрову.

Сасвим је сигурно да би човек, ако би био убоден са неколико бодљи одједном, и добио већу дозу скорпионовог отрова, умро после краћег времена.

Цејлонски рибари веома се плаше ове рибе. Несрећа је неизбежна чак ако се несмотрено стане и на угинулу.

Али, ја сам покушао да докажем да је једна од најопаснијих морских животиња истовремено и једна од најпријатељскијих. Можда им исувише верујем, али кад се сетим како су се безазлено окупљале око Мајка и мене, не могу да не помислим како су просто желеле да се спријатељимо.

„ИЗЛИШНОЈЕ ОБЈАВЛЕНИЈЕ"

Када је 1847 године у два часа поподне умро Јоаким Вујић уредник „Новина читалишта београдског" Арс. Поповић сматрао је да је вест о његовој смрти само „излишноје објавленије". А Јоаким Вујић је остао веран позоришту чак и онда када више није могао за њега да ради. Становао је бар у његовој непосредној близини — крај тек основаног позоришта „Код јелена" у улици изнад Саборне цркве која води од Старог здања ка Калемегдану. Умро је ту у кући књиговесца Винклера поред гомиле корица за своју последњу књигу „Излишнаја љубав Ирине и Филандра".

Хирургија је стара 2000 година

Већ неколико година „Ризницу из Бингена" сматрају најдрагоценијим немачким културним благом. Приликом ископавања вршених у долини близу Бингена на Рајни, откривен је у гробу, старом око 2000 година, комплетан прибор од неких 70 комада „модерних" инструмената неког хирурга.

Најинтересантнији део је басен од бронзе са двема дршкама уметнички исклесаним који је вероватно служио за надокнађивање крви у току хируршких интервенција. Нађена је и једна статуета од бронзе у облику нилског коња украшеног змијом.

Сви ови налази доказују да је овај Римљанин похађао медицинске школе у Александрији, граду који је у то доба био колевка медицинских наука. Овај лекар је вероватно дошао у почетку наше ере у Германију са римским легијама да би обављао свој лекарски позив у војним логорима на обронцима винограда на Рајни.

Ripley's Веровали или не!

ПЛОВИДБА БЕЗ ПОМОРАЦА

13 ИСЕЉЕНИКА — 10 МУШКАРАЦА И 3 ЖЕНЕ — КРЕНУЛИ СУ ИЗ БРИДЛИНГТОНА У ЕНГЛЕСКОЈ, ЗА ЛОНГ АЈЛЕНД, У АМЕРИЦИ, ЈЕДРЕЊАКОМ „ВУДХАУЗ" ИАКО НИКО ОД ЊИХ НИЈЕ НИКАД РАНИЈЕ БИО НА МОРУ ОТПЛОВИЛИ СУ 11. АПРИЛА И НА ЛОНГАЈЛЕНД СТИГЛИ 31 МАЈА (1658)

„ФЕЗ" — АРАПСКА РЕЧ ЗА „ЗЛАТАН АШОВ" ИМЕ ЈЕ ЈЕДНОГ ГРАДА У МАРОКУ. КРАЉ ИДРИС II ЗЛАТНИМ АШОВОМ ЈЕ ПРЕ 1150 ГОДИНА ОЗНАЧИО МЕСТО ГДЕ ЋЕ СЕ ГРАД ПОДИЋИ!

ГУСКА-ВОДИЧ

ВИЛИЈЕМ ГЕМЕЛ (1750-1835) ИЗ ХИЛСБОРОА (ЕНГЛЕСКА) КОЈИ ЈЕ БИО ПОТПУНО СЛЕП ИМАО ЈЕ ЗА ВОДИЧА ЈЕДНУ ГУСКУ!

АЛЕТА РЕЈЦ (1798-1871)

ИЗ НУИГЕДАХТ ГАРДЕНСА (ЈУЖНА АФРИКА) НОСИЛА ЈЕ 73 ГОДИНЕ ЦРНУ ПЕРИКУ ЈЕР СЕ СТИДЕЛА СВОЈЕ ПРИРОДНЕ РИЂЕ КОСЕ

ВИСЕЋА СТЕНА

УЛОЖЕРИ БАСУ (ФРАНЦУСКА) ОГРОМАН КАМЕНИ БЛОК СКОТРЉАО СЕ НИЗ ПЛАНИНУ И ЗАГЛАВИО СЕ ИЗМЕЂУ ДВЕ СТЕНЕ ИЗНАД СЕОСКОГ ПУТА. ВЕЋ 2.000 ГОДИНА СЕЉАНИ ПРОЛАЗЕ ИСПОД ОВОГ „МОСТА"

Бура у чаши

Још 1929. године, Валтер Хоуес, који сад има 84 године, кладио се на једног коња. Уложио је један шилинг и изгубио га. То је било његово прво и последње клађење које му жена никад није опростила. Умрла је пре четири године, после 60 година брака, и у свом тестаменту назвала га „коцкаром" и „расипником" а од 3.000 фунти заоставштине оставила му пре-

га 100 фунти. Против овог завештања Хоуес се жалио и тек недавно, после готово четири године, суд је дошао до закључка да је покојница била окрутна према њему. Целог века му је пребацивала због једне маленкости, а уз то је присвојила и сву његову уштеђевину. Тестамент је измењен у корист старог Хоуеса.

ЗА ЛУКУЛОВИМ СТОЛОМ У БЕРЛИНУ

Посетиоци огромног изложбеног парка од 40.000 квадратних метара у 15 модерних хала, које се налазе у подножју берлинског радиодифузног торња, имали су прилике да од 28. октобра до 7. новембра уживају у кулинарству. „Изложба немачког хотелијерства и исхране" приређује се, са прекидом, већ 35 година.

Сада су на изложби учествовале 464 фирме из разних земаља. Шетње по халама су могле да задовоље све посетиоце. Неки су уживали у блистању хрома ултра-модерних машина које олакшавају рад хотелијерима јер већи део послова обављају саме и то врло брзо.

Други су имали прилике да уживају у великом избору најразноврснијих јела сервираних на најпривлачнији начин, сваковрсних колача као и воћа и поврћа из целог света.

На изложби су се у одређеним салама могла јела и пробати, а и поручити у разним ресторанима са специјалитетима из целог света. Најзапаженији је био кинески ресторан са јелима са крајњег Истока а у једној витрини је приказан њихов свадбени ручак.

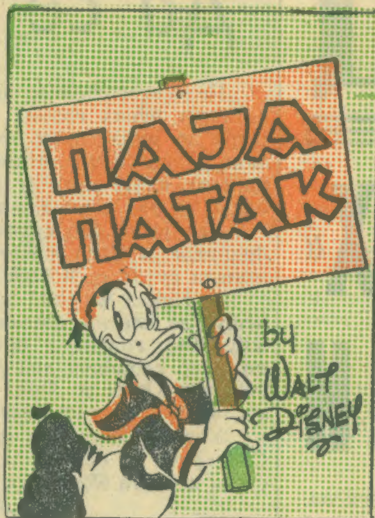

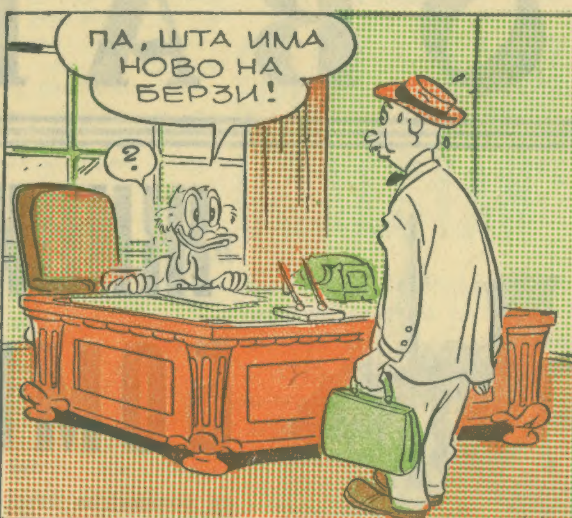

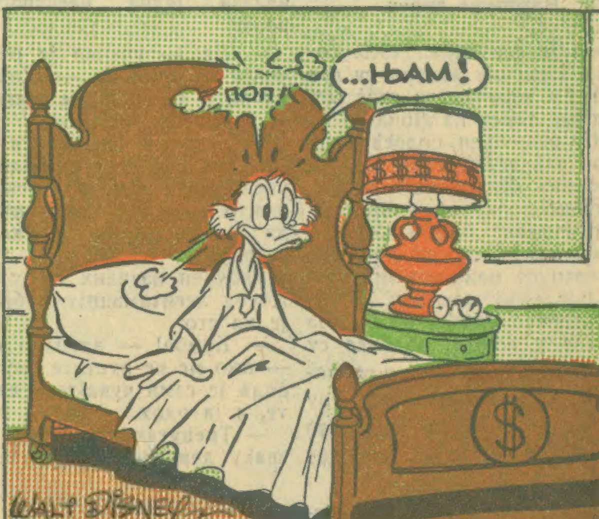

ДА НЕМА

„Слон се множи, пише Дарвин, спорије него друге животиње. Ја сам изучавао најмању вероватну брзину у прирасту слонова. Он у току живота да шест младих, али ипак од једног пара слонова за 740 до 750 година произишло би 19 милиона слонова. Да нема пропадања у борби за опстанак, слонови би брзо прекрили земљу."

ГДЕ ЈЕ ДЕСЕТО МАГАРЕ?

Италијанска прича

Бепо је довео десет магарића са товаром на пијацу и када је сву робу продао попео се на једно магаре и кренуо кући. Успут је из досаде почео да броји магариће: један, два, три... осам, девет — десетог нигде!

— Где ми је десето магаре? — узнемирио се Бепо.

Вратио се на пијацу и питао све редом:

— Да ли је неко видео моје десето магаре?

Али свуда су му одговарали:

— Не, нисмо га видели.

Одјахао је кући и очекујући прекор рекао је одмах оцу који је изишао да га дочека:

— Изгубио сам десето магаре!

Отац је почео да броји и избројао десет.

— Али, оче, — повикао је Бепо — ти не бројиш добро. Десетог магаренцета нема.

Отац се грохотом почео да смеје и смејао се дуго, док није успео да проговори:

— Ко ли је највеће магаре од вас? Изгледа ти, јер не видиш да седиш на десетом.

Наси йиринач

Наси је у Индонезији назив за пиринач који је скуван у води или пари, наси урих је пиринач куван у кокосовом млеку, наси кунинг је пиринач куван такође у кокосовом млеку, али посут шафраном, а наси воренг је пиринач пржен на уљу, преливен сосом од соје, помешан са месом, јајима, парадајзом, бибером и сољу.

Кад се не пази на стил

Неки директор зоолошког врта отпутовао је на годишњи одмор остављајући свог старог чувара да управља вртом. Међу животињама се налазило и једно мајмунче које су недавно набавили, али које никако није могло да се привикне на нову средину. Савесни чувар се уплашио да му се нешто не догоди па написа директору писмо у коме је, између осталог, стајало:

„Много ме брине наш мали шимпанза. Ништа не једе. Изгледа ми да ће пресвиснути од досаде. По свој прилици потребно му је друштво још једног шимпанза. Реците, шта да радим док се ви не вратите."

ПОД КИРИЈУ

У Енглеској могу, кад затреба за снимање неког филма, да се изнајме полицајци и то не по нарочито високој цени. Униформисаном полицајцу плаћа се пет швајцарских франака на сат, али се мора узети најмање за три сата. Подофицир је нешто скупљи. Уз то долази и додатак ако мора да се појави у дневном или вечерњем оделу. Кад неком филмском предузећу затребају војници, мора прво књигу сценарија да поднесе властима на одобрење. Ако су потребни коњаници — за коње се посебно плаћа по 40 франака. Услуге недељом такође су скупље. Позајмљени топ најмање стаје — 5 франака на дан.

ЛОВАЦ »ЖИВИХ« БОМБИ

Капетан Невил Невит био је за време рата у групи „ловаца бомби“, што је био врло опасан посао. Неопрезан потез или секунда могли су да буду фатални. Овде он описује два драматична догађаја.

• • •

Не знам зашто сам увек био спокојан и хладнокрван. Понекад док су немачки авиони још бацали бомбе на Лондон, ишао сам мирно на посао који се састојао у томе да уништавам „живе“ бомбе. Можда је узрок томе што сам једном као дечак био задивљен ватрометом, па ме је и ово подсећало на светлуцање циновских ракета и прасак огромних „жабица“. Само два пута моја хладнокрвност била је поколебана; зној ми је капао са лица као да сам куцао на вратима пакла.

Ватромет смрти

Био је септембар 1940. године. Немачки авиони су сваке ноћи изручивали свој смртоносни терет на Лондон, који је, разрушен подсећао на неки сабластан град. Поред разорних бомби које су одмах експлодирале, бацане су и темпиране бомбе које су чекале да часовник у њима, повезан са механизмом, откуца последњу секунду. Неексплодиране бомбе, дубоко заривене у земљу, вребале су своје жртве. Ми смо њих ловили. За три месеца моја група је извадила и уништила 347 таквих бомби. Али две сам добро запамтио.

Целе ноћи сам тражио и уништавао „живе“ бомбе пре него што сам се пред зору вратио у бараку. Тек што сам легао дошао је хитан позив: у зграду Министарства рата ударила је бомба и тамо остала неексплодирана.

За неколико тренутака кренуо сам пуном брзином. Немачки авиони били су још изнад наших глава. Флакови су пуцали у свим правцима. Био је то прави ватромет смрти. Прохујали смо крај једног мртвог ватрогасца. Чули смо експлозију бомбе која је оштетила Вајтхол.

Као без душе дојурили смо до главних врата Министарства рата. Узалудно сам звонио и лупао, тек после сам се сетио да се ова врата једино отварају када долази краљ или нека висока званица. Одмах сам нашао споредни „радни улаз“, и један полицајац ме одведе одмах у пријавницу.

— Ја сам из одељења за уништавање бомби, — почео сам као без даха. — Овде се налази једна неексплодирана.

— Да, — учтиво је рекао човек за столом. — Хоћете ли бити љубазни да попуните пријавни лист.

Пружио ми је лист са рубрикама у које је требало да убележим: име и презиме, зашто долазим, кога желим да видим, време уласка у зграду.

Узбуђен извадих своју службену легитимацију и баци је на сто.

— Бомба! — заурлао сам. — Ако ме не пустите унутра, онда је сами чувајте и вадите, а ја одох.

— Тренутак, господине. Позваћу дежурног оифцира.

Кобна заблуда

Чекао сам. Тих пет минута изгледали су ми дуги као један сат. Човек се врати и ходником ме одведе до канцеларије дежурног официра. Затекао сам га раскомоћеног. Био је сањив и зевао.

— Тако, дошли сте да видите нашу запаљиву бомбу, — безвољно је промрмљао.

Умало што ја нисам експлодирао: због неке мале запаљиве бомбе они су ме мртвог уморног дигли из постеље.

Дежурни официр одвео ме је у једну велику дворану која је личила на библиотеку и била лепо намештена. На таваници је зјапио отвор. И ту, недалеко од камина у коме је пуцкетала ватра, коју као да је неко намерно оставио да се брине о топлоти — налазила се бомба. Запаљива бомба! Била је то темпирана експлозивна бомба од преко 300 килограма.

— Ово је експлозивна бомба, — процедио сам.

Неколико официра који су се ту нашли, нестали су без трага. У дворани смо само остали мој шофер и ја. Најопасније је радити са оваквим бомбама. Неколико минута изгледа као вечност, а најгоре је осећање несигурности да је баш то тај секунд када бомба треба да експлодира. Разгледао сам бомбу. Приликом пролаза кроз бетонску таваницу метални оклоп бомбе се на једном месту изломио, тако да сам ставио руку унутра и опрезно, полако, извукао њено експлозивно пуњење.

Бомба је почела да се креће...

Друга бомба пала је на Шефтесбори авенију, близу циркуса на Пикадилију. Кратер је додиривао мали тунел кроз који су пролазили трансатлантски каблови. Када сам дошао до бомбе чекало ме је изненађење. То је била највећа од свих бомби са којима сам досад имао посла: дуга два и по метра и тешка око 1250 килограма. Сем тога, упаљач је имао нову врсту заштитне капице.

Одлучили смо да бомбу пренесемо до најближег чистог простора — Хајд парка, јер је било врло опасно ма шта дирати на њој у овом густо насељеном кварту Лондона. Учињене су најопсежније мере безбедности. Преко 100 полицајаца и десет кола са гласноговорницама употребљени су да раскрче пут којим смо имали да прођемо. Блокиране су и све бочне улице.

Операција је почела већ када је бомба била потпуно откопана. Врло пажљиво је натоварена на један велики камион. Попео сам се и сео крај бомбе. Пажљиво сам прислонио лекарски стетоскоп на „трбух“ бомбе и ослушнуо да механизам упаљача није већ почео да ради. Али ништа се није чуло. Дао сам знак да се крене. Далеко испред нас јурила су једна полицијска патролна кола. По пустим улицама кретао се камион са овим смртоносним теретом. Нигде није било живе душе изузев шофера и мене.

Изненада, на пола пута, наступио је тренутак ужаса који сам једино ја схватио. Пре поласка заборавио сам да причврстим бомбу за под камиона, и сада, за време вожње, она је почела да се котрља по њему.

— Стани! — избезумљено сам викнуо шоферу.

Услед буке мотора, он није могао да ме чује.

— Стој! Стани! — очајнички сам понављао.

Камион је јурио а бомба се и даље кретала.

У једном тренутку пала ми је на ум очајничка идеја. Свом дужином легао сам на бомбу и напрежући сву своју снагу покушао да је смирим. Најгоре мисли су ми се ковитлале по глави. Већ сам чуо детонацију и замишљао како се распрскавам као мехур сапунице. У једном тренутку од куцања сопственог срца учинило ми се да је механизам у бомби прорадио. Затворио сам очи и грчевито све јаче, стезао бомбу...

Када се камион зауставио, још неколико тренутака био сам потпуно отупео, као мртав.

Једино сам осећао како зној просто тече из мене.

Сеоба градитеља гондола

Градитељи венецијанских гондола се масовно исељавају у Америку. Пре овог рата у каналима Венеције саобраћало је 10.000 гондола, а инвазија „вапорета“ свела је њихов број на четири хиљаде. Многи градитељи гондола који су ту вештину научили од својих оцева и дедова остали су без посла — њихов занат изумире. Једна гондола стаје данас 250.000 лира, а толики новац гондолијери тешко могу да скупе откако се појавила конкуренција са бржим и јевтинијим превозом моторним чамцима. Ђовани Трамонтини, један од многих исељеника добио је примамљиву понуду од једног луксузног хотела у Флориди да за разоноду њихових гостију сагради неколико гондола.

Сви је знају

Сви морнари који у Анкони изиђу на копно упознају Франциску Марију Фоса која и поред својих 77 година још обавља свој мушки занат: целог дана она вредно закива и прошива обућу сваке врсте и то без наочара. Њене највերније муштерије су углавном италијански и страни морнари, који никад не морају дуго да чекају на оправку, јер Марија Фоса полаже на то да увек буде тачна. Она је удова „морског вука“ Салватора који је био један од преживелих са настрадалог брода „Титаник“.

Да се сетио...

Педесетогодишњи пољопривредни радник Фред Џоел петнаест пуних година музао је краве, косио траву и од јутра до мркле ноћи обављао разне послове. Чак и недељом радио је по четири сата. За све то он није примао никакву плату нити ју је тражио. Једина награда било је одело за рад и унца дувана недељно.

Кад је за ово сазнало британско министарство пољопривреде, и Џоел и његов послодавац Вилијам Сандеркок морали су да се појаве пред судом.

— Никад ми није пало на памет да би Фреду требало нешто да платим, изјавио је Сандеркок. Узео сам га у службу 1945. године и примио као члана породице. Кад је пожелео слободан дан добио га је и уз то неку фунту за џепарац. Овим је Фред увек био задовољан — рекао је послодавац на саслушању.

Упркос Фредовој изјави да се не жали на свог газду, Сандеркок је осуђен да плати 10 фунти казне и да своме слузи исплати 652 фунте на име заостале плате.

Лепо

Приликом играња на улици, један дечак, који је остао непознат, каменом је разбио прозор на једној кући у Франкфурту. После неколико дана франкфуртска полиција примила је писмо од дечака у коме после извињења каже: „Платићу окно. У писму шаљем 15 марака и молим вас да ви уместо мене обавите оправку. Увек се каже: полиција је твој пријатељ и заштитник, па верујем да ћете то учинити.“

Није лако

За 16, у историји Уједињених нација досад најсензационалније заседање, стекло се 2000 репортера. То не значи да су они сви могли слободно да присуствују седницама. Уобичајена репортерска пропусница није била довољна за улазак у просторије Уједињених нација. Легитимација са личном фотографијом, издата од стране УН, допуштала је репортеру улазак само у фоаје за штампу где је могао да прати разговоре преко гласноговорника или телевизије. За само заседање био је потребан такозвани „бос-пас“, а овакве легитимације издаване су сваког дана и важиле су само за присуствовање на једној седници у току дана. Па и ту једну седницу новинар је могао да прати кроз стаклену преграду. Да би могао да види делегате лично новинар је морао да има „плави пасош“, који су издавани у веома ограниченом броју. Са њим је новинар могао да оде до другог спрата, где су делегати излазили у паузи између две седнице, и да ту добије информације из прве руке. На 38. спрат, где се налази Секретаријат УН, представник штампе могао је да оде само на лични Хамаршелдов позив.

ЗАБОРАВЉЕНИ ЈЕЗИК ЗЕМЉЕ

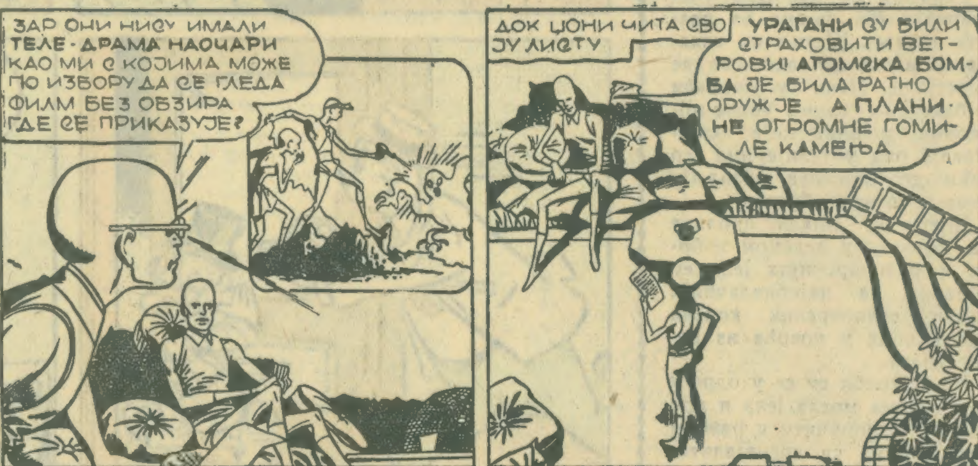

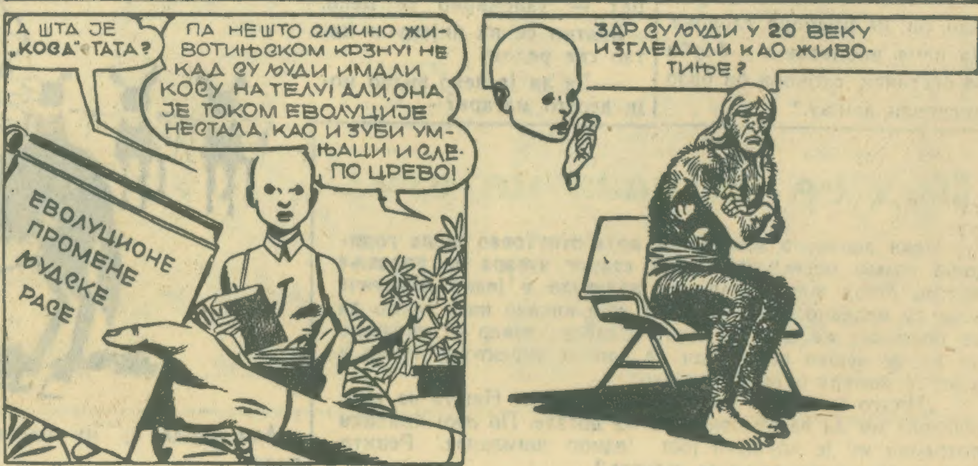

ОШТРО ОКО

Оштро око инвентивног фоторепортера не пропушта ниједан занимљив детаљ на који наиђе. Зачас шкљоцне његов апарат.

Ево два таква детаља. Искусни и сналажљиви фоторепортер ишао је неком улицом у неком граду и видео два младића како вешто носе корпе на глави, као да су у циркусу. Синула му је мисао да положаји ових корпи личе на положај кривог торња у Пизи па је и једно и друго фотографисао и дао

као једну уметничку фотографију. Многи лаици су се хиљаду пута питали како су градитељи торња у Пизи решили његов проблем равнотеже. Разуме се, стручњаци то знају. Торањ је као што је познато висок 55 метара, а одступа од вертикале шест метара. Градили су га Бонано и Гуљермо д'Инстрик од 1174. до 1350. године. Фоторепортер је видео да су и ова два младића „решила" на сличан начин тај исти проблем. Разуме се, не по законима науке, него су савладали вештину еквилибристике.

Друга слика представља дечака са птицом на глави. Дечак није хтео да избегне да му птица слети на главу, а по изразу лица види се да га то мало и голица.

ЗДРАВО ЈЕ БИТИ „МАЛО БОЛЕСТАН"

Иако сте нормално здрави постоји много вероватноће да сте били заражени дечјом паралузом, тубер кулозом и многим другим вирусима и бактеријама.

У тренутку док читате ове редове у вашем организму мирно живе милиони микроорганизама, проузроковачи реуматичне грознице, гангрене, запаљења плућа и многих других болести. Па ипак то не значи да ви болујете од свих тих болести. Шта више да свих њих нема, ви ни у ком случају не бисте били здравији него што јесте, јер бисте већ одавно били мртви.

Некада се сматрало да одсуство болести чини човека здравим, а данашња медицина тврди да је прави знак здравља једног организма његова способност да савлада проузроковаче болести.

Бацила туберкулозе има свуда и 99 посто становника на Земљи има ожиљке на плућима као знаке првог сусрета са овом болешћу коју смо осетили само као обичан „назеб".

Опити извршени последњих година показали су да су многи од нас били домаћини вируса дечје парализе али се нису разболели јер је све прошло само са боловима у стомаку после чега смо постали имуни према тој опасној бољци и без вакцинације.

Једне хладне ноћи донесена су у болницу два старија пацијента са запаљењем плућа. Обојица су случајно били отприлике истог раста и тежине и физички сличне снаге. Један од њих је после неколико часова умро док је други почео да се опоравља. Проверавања су показала да је пацијент који је остао у животу често поболевао док онај који је умро никад раније није био болестан. Његов организам није могао да се избори против првог напада опасних бактерија.

На сваки напад бактерија организам реагује у виду „болести". Само, ти симптоми су неки пут тако незнатни да их и не приметимо мада смо тада постали имуни према озбиљнијим формама те болести.

Приликом експеримената са животињама показало се да оне које су целог живота држане у потпуно стерилној атмосфери морају да угину чим их преместимо у нормалну околину.

Жива бића треба стално да буду изложена изазивачима болести да би могла, кад затреба, од њих и да се одбране.

Пацијенти често инсистирају да им лекар препише пеницилин чак и за најмању инфекцију што он обично одбија јер је увек боље оставити организам да сам изгради своју одбрану против бацила који су га напали.

Према томе здравље и болест нису права супротност. Ако сте понекад у животу били помало болесни ви сте вероватно сада много бољег здравља него што бисте били да никад нисте „легли у постељу".

СВЕ ЈЕ РАД

Славни писац Валтер Скот био је једно време обичан преписивач у некој адвокатској канцеларији, јер онда није било писаћих машина. Морао је да ради прековремено да би завршио посао, па је за 24 часа успевао да препише по 120 страна. Он спада у ретко издржљиве људе. Дању је преписивао зарађујући кору хлеба, а ноћу читао, студирао и спремао се за дела која су позната широм света. Он сам био је уверен да за свој списатељски таленат има највише да захвали својој вредноћи.

☆

КАД ЈЕ СЕЗАН ПОРТРЕТИРАО

Истина је да се налазимо у столећу брзине, кад се сви људи, па и сликари, можда и превише журе да остваре — квантитет. Баш зато можда неће бити згорег да се сетимо једног сликара, који није тако давно умро, Пола Сезана, који је после 115 сеанса рада на Воларевом портрету рекао: „Више нисам незадовољан горњим делом кошуље".

МАНДРАК и СНЕЖНИ ЧОВЕК

ЛОВЧЕВА ТРАГЕДИЈА

За време лова довољна је најмања неопрезност да се догоди несрећа.

Пре неколико дана Зено Прати, један од најпознатијих ловаца у околини ловишта Роверето у Италији, устао је мрзовољан и нерасположен. Синоћ, уочи ове велике хајке која се сваке године организује у јесен, он је легао врло касно у постељу и када су га пробудили у освит зоре био је још уморан. Али слава која га је пратила као ловца покренула га је из постеље јер му није дозвољавала да изостане са збора ловаца. Прошле године убио је огромну дивљу свињу од 150 килограма, што још нико пре њега није успео у шумама Роверета. Ако би изостао из овогодишње хајке сви би рекли да му је мишица посустала и да више нема храбрости да се огледа са својим супарницима.

Иако уморан, Зено је заузео бусију. Од првог звука ловачког рога па до веселог лајања керова којим су огласили крај хајке све му је ишло наопако. Мада је имао одлично место убио је само једног зеца и промашио једног фазана. Ниједна крупнија дивљач није се помолила на видику. Док је његов кер Боби нервозно скакутао око њега јер није имао прилике да се огледа у вештини, Зено је већ почео да спрема своје ствари. Друговима и супарницима у лову који су га поздрављали није смео да погледа у очи.

Да би загрејао промрзлог Бобија Зено је у неколико махова бацио комад дрвета што је даље могао. Кер, кад није имао прилике да му донесе срну, у пуном трку је одлазио по дрво и послушно га враћао до ногу свога господара. У једном тренутку животиња која је осећала господарево нерасположење, почела је да обиграва око грма на који је била наслоњена његова пушка. Случај који се догађа само једанпут у сто година догодио се тада: кер је случајно запео ногом о ороз, пушка је опалила и сачма је разнела Зеноу кључну кост и лево раме. Хитно је пренет у болницу и над њим је извршена операција. Живот му је ван опасности али он више неће моћи да лови, још мање да буде првак.

КАКО ЈЕ ПРОСПЕР МЕРИМЕ НАПИСАО »ГУСЛЕ«

Француски књижевник Проспер Мериме одлучио је једном да предузме путовање по Босни и Херцеговини. Али, он није имао новац потребан за пут. Мериме се тада обратио младом Амперу, сину великог физичара, јер је младић требало да га прати на том путу и да заједно с њим изда збирку босанске народне поезије.

— Знате шта? — рече Мериме младом Амперу. — Хајде да ми прво објавимо утиске с нашег путовања, а да затим отпутујемо с хонораром који за то добијемо и видимо да ли се наш извештај поклапа са стварношћу.

Међутим, овај предлог изгледао је Амперу сувише смео и дрзак.

— Лепо — узвикну Мериме — онда ћу сам написати књигу и сам ћу путовати!

И тако је Мериме написао збирку песама „Гусле" коју је издао под псеудонимом Клара Газум. Критика се веома похвално изразила о песмама, а научници су на сва уста хвалили тачност локалног колорита јер нису ни у сну могли да сањају да би се један угледан књижевник усудио на овакву књижевну превару.

После тога Мериме је сматрао да више није ни потребно да путује у Босну.

УВЕК САМО 3 КИЛОМЕТРА

Ејнару Гримсоу, директору данског рударског предузећа, дојадило је да стално иде пешице и због тога је недавно купио једна мала кола. Додуше, ни са њима Гримсо не може далеко да стигне јер живи у Иој-Алесунду на Шпицбургу где укупно има три километра проходног пута. Гримсоу ипак остаје једно задовољство: он може да тврди да је „најсевернији возач аутомобила на свету".

ВЕРОДОСТОЈНИ

У месту Дандери на Пелопонезу једна шведско-грчка археолошка експедиција вршила је прошлога лета ископавања и том приликом шведски научници Паул Астрем и Н. Верделијус имали су изузетну срећу — пронашли су у једној гробници први микенски бронзани оклоп израђен, како се претпоставља, око 1400. године пре наше ере. Према томе, он је начињен неколико векова пре тројанског рата и даје јасну слику о опреми тадашњих ратника. Налаз у Дандери још једном потврђује да је Хомер дао тачан опис оружја јунака у „Илијади" и „Одисеји".

ДА ЈЕ УГОДНИЈЕ

Да за време вожње ваздух у аутомобилу не би постао загушљив од пушења, једна америчка фабрика из Портланда, у Орегону, израђује вакуум-пепељаре. Дим се кроз узан пролаз одводи у кутију са разређеним ваздухом где се апсорбује. Тако се одстрањује и зифт од опушака. Вакуум-пепељара је од алуминијума и може брзо и лако да се постави у сваки аутомобил.

НИЈЕ ЛАКО

У Индији се милион људи оспособљава за пописивање становништва, јер тај обиман посао треба на буде завршен до пролећа идуће године. Претпоставља се да је од последњег пописа до сада број житеља Индије порастао за 2,5 милиона, а да ће за десет година достићи 59 милиона. Садашњи број становника Индије цени се на 400 милиона.

ШКОЛА ЗА РОДИТЕЉЕ

У шест градова Савезне Немачке Републике постоје већ две године практични и теоретски курсеви намењени „ученицима" од 25 до 45 година. То је уствари „школа за родитеље".

Главни циљ је да се ту родитељима омогући да уз помоћ педагога, лекара, музичара и других стручњака обраде проблеме који интересују омладину, а нарочито да допуне своје знање из области коју слабије познају или је уопште не знају а за коју њихово дете има нарочито интересовање. Родитељи на тај начин могу лакше да се зближе са својом децом и да чак измењају мишљења о темама које их интересују, било да је у питању музика, спорт, филм или шта слично.

Ово „друго учење" родитеља не ограничава се само на теорију. Практични део им омогућава да активно учествују у дечјим играма тако да многи од њих иако се баве својим сасвим друкчијим пословима, за време курса конструишу авионе, аутомобиле или пуштају електричне возове, враћајући се тако поново у младост.

ПОД КАПОМ НЕБЕСКОМ

Многобројни вештачки сателити обавестили су нас из васионе и о томе да се граница двеју зона радиоактивног зрачења налази на 600 километара изнад Земље. Астрофизичари кажу да испод те зоне не постоји велика опасност од овог зрачења, али изнад ње, ниједан жив створ не може да опстане, изузев ако се налази у специјалним заштитним оклопима. За нас је, дакле, срећа што граница између нас и ових зона није нижа.

Мануел де Фаља

1876—1946

Где је Мануел? — питала је мајка. Гости су већ стигли. Где може да буде Мануел?

— Не знам — одговорила је Марија, старија Мануелова сестра.

— Реци својој деци да га траже. Зар он да ми није овде за карневал.

Марија је послушно одјурила да учини што јој је речено. Деца су се растрчала: тражила су Мануела у башти, по суседним кућама. Успут су питала сваког пролазника, јер су сви у Кадизу знали Мануела. Он је са својом мајком о празнику, годину дана раније, свирао на оргуљама, па иако му је било свега десет година већ је стекао глас музичара.

Маскирани грађани су почели да се појављују по улицама, а Мануела де Фаљу још нису пронашли. Породице су се окупљале на балконима својих домова да би посматрале поворку, али балкон на кући де Фаље је и даље био празан.

Када већ више нису знали где да га траже, једна девојка се досети и завири у једну малу, мрачну собу испуњену књигама. На поду, са прекрштеним ногама, седео је Мануел потпуно незаинтересован за оно што се догађало у граду. У том се појавио и отац:

— Мануеле, шта радиш ту? — упитао га је изненађен.

— Прикупљам порез у нашем граду, — одговорио му је десетогодишњи дечак.

Било је мало необично за једну шпанску породицу да њихов дечак, тако млад, сањари док се друга деца играју. Мануел је био у стању, нарочито откако је пронашао малу забачену собу са књигама, да проводи ту читаве сате и да размишља о свом граду коме је дао и ново име — Колон, што је на шпанском значило Колумбо.

Мали је „уређивао" и два листа. У једном је излазио дужи рад под насловом „Како да се не плашимо испита".

Мануел је замишљао да има и секретара и много службеника. Одржавао је и изборе, а једном чак организовао малу револуцију, што је одавало његов јужњачки темперамент.

Данас, када је напољу врило од карневалске поворке он је замишљао да држи конференцију са пореским обвезницима и самим порезницима. Деца у породици де Фаље, у оно време када није било радија, телевизије и биоскопа, занимала су се на свој начин. Она су се играла, забављала већ познатим играма, а понекад су измишљала и нове. Једном су уредила малу позоришну представу. Свако је ту имао или неку улогу или да обави неки други посао. Мануел је написао комад и насликао декор.

Већ веома рано, Мануел је почео и да компонује. Али, ништа се није сачувало из тог периода и то из простог разлога што је Мануел касније све уништио. Међутим, по причању чланова његове породице и пријатеља та његова прва дела су била врло занимљива и сви су уживали у њима. Првим појмовима у музици учила га је његова мајка, која је и сама добро свирала.

Кадиз је био веома занимљив град за дете које се интересовало за музику, јер су се ту одржавали симфонијски и други концерти. Исто тако, било је доста аматерских група које су свирале из задовољства и љубави према музици. Те групе су одржавале вежбе после радног времена.

Чим би мали Мануел нешто ново створио, однео би своју композицију у дом дон Салвадора Виниегре где се налазио центар љубитеља музике коме је стари био нека врста мецене. Осим тога, зна се да је Мануел једном приликом одржао читав концерт својих дела у Квиреловој музичкој радњи.

Када је Мануел напунио двадесет година, његова породица је прешла у Мадрид. Уписао се на конзерваторијум, на један седмогодишњи курс. Показало се да Мануел већ толико зна да му је било дозвољено да одмах полаже неке испите, а цео седмогодишњи курс је завршио за две године.

У Мадриду је 1905. објављен наградни конкурс за најбољу оперу у једном чину. Мануел је марљиво радио. Своју оперу је назвао „Кратак је живот". Чак и када је предао дело он је наставио да ради на њему и да стално уноси исправке.

Још док је и дању и ноћу радио на опери једна установа је објавила други наградни конкурс: пијанисти који буде најбоље свирао припашће клавир. Млади де Фаља је пожелео да учествује, па је поред свог посла на опери веома истрајно вежбао и на клавиру. Када је дошао ред на њега да свира, он је са толико нежности и вештине одсвирао концерт за клавир да је пола жирија готово плакало.

Де Фаља је победио на оба конкурса. Па ипак и он је знао за тешкоће: није успевао да нађе издавача за своја дела. Најзад је донео одлуку и отишао у Париз. Ту је имао прилике да упозна већ чувене музичаре Албениса, Дика, Дебисија и Равела. Они су се сви показали веома пажљиви према младом колеги. Упознали су своје издаваче са дивном музиком коју је компоновао уметник из Шпаније. Де Фаља је тако успео да нађе издавача и добије лепу материјалну награду за свој рад. Када је де Фаља рекао својим новим пријатељима како је добро прошао, они су узвикнули:

— Па, боље ти је плаћено него нама!

Године 1939, када је де Фаља имао 63 године, он и његова одана сестра Марија, отишли су у Јужну Америку. Сестра је била његов стални пратилац. Без ње, он такорећи не би могао да живи. Нико од млађих се код де Фаље није задржавао дуже од једне недеље, јер је он имао необичне навике: ручавао је око четири по подне, чај пио у седам часова увече а вечеравао у — поноћ.

Када је 1946. године умро, по његовој жељи тело му је пренето у његов Кадиз и у катедрали сахрањено.

СЛУЧАЈ ЈЕ ХТЕО

У породилишту шведског града Флем 31. августа 1939. године, нешто пре поноћи, дошао је на свет мушкарчић, а после непуно пола сата родила се девојчица. Колевке новорођенчади стајале су поред постеља њихових мајки које су се спријатељиле. Деца су расла и играла се заједно. Једног дана путеви ових породица су се разишли и деца су се заборавила.

Девојчица, Гудрун Шталбер која је у међувремену постала банкарска чиновница негде у средњој Шведској дошла је послом у Мелмкепинг, не знајући да се ту њен некадашњи друг, Геран Ериксон, спрема да полаже мајсторски испит. Случај је хтео да су једног дана огладнели у исто време, сратили у исти ресторан и сели за исти сто. Сенф са Ериксонове хренвиршле попрскао је Гудрунину хаљину. Извињење. Затим реч по реч и — открило се да су још као бебе „имали исте погледе на свет". Венчаће се чим Геран положи испит.

РУЖНО ПАЧЕ и у науци

Има проналазака чија судбина веома подсећа на познату Андерсенову причу о ружном пачету. У почетку су ти проналасци изгледали неугледни и некорисни. Слично ружном пачету и њих су „кљували“, тукли и подсмевали им се. Али, дође време кад се ружно паче претвори у снежнобелог лабуда. И, као што каже Андерсен, „стари лабудови повијају пред њим своје главе, а сунце милује његова бела крила“.

Одавно већ људи покушавају да начине мотор који би се покретао помоћу сунчане енергије. Међутим, проналазачи оваквих апарата ретко су успевали да изиђу из оквира покушаја. Једну од првих машина која је радила на сунчев погон конструисала је крајем прошлог века група француских научника и инжењера. Њихов сунчани мотор покретао је малу типографску машину на којој се штампао лист „Сунце“. Облачних дана лист није излазио, што је давало материјал за безбројне подсмешљиве карикатуре и шале...

Проналазачи су упорно настављали да раде на усавршавању „сунчаних мотора“. Али, све што су они успевали да начине остајало је „ружно паче“. Сунчане машине зависиле су од временских прилика, биле су везане за одређено место.

Ипак је дошло време да неко у ружном пачету препозна белог лабуда. Совјетски инжењер Черенков такође је дошао на идеју да искористи сунчану енергију. Као и у ранијим изумима, и код њега је требало да постоји огледало. Али, то огледало имаће пречник већи од пречника земљине лопте. Огледало Черенкова би имало да се „начини“ око читаве наше планете и састојало би се од најситнијих непрозирних честица прашине које би се у космичко пространство избациле помоћу јаких ракета. Збивши се у гигантски пљоснат прстен на растојању од 1000 до 1500 километара изнад земљине површине, честице прашине образовале би појас који би се окретао око наше планете и одбијао у земљину атмосферу расуте сунчеве зраке. На тај начин добијала би се огромна количина енергије која би земљи осигурала вечито лето. Зар су о оваквом нечем могли да сањају издавачи и читаоци забавног листа Сунце?

За проналазача парорбода сматра се Роберт Фултон. Међутим, први пароброд био је изграђен много пре Фултона. Додуше, тај пароброд није имао точкове с лопатицама, а ни бродске елисе. Уместо њих имао је парну пумпу која је усисавала воду и избацивала је назад. Реактивна снага избачене воде покретала је брод напред. Разуме се да се овај „реактивни“ брод кретао веома споро јер су шмркови у то време још били слаби. „Реактивни пароброд“ прождирао је огромне количине угља и служио за подсмех свима који су га видели.

Прошло је више од века и по пре него што се ово ружно паче преобразило у лабуда. Совјетски бродоградитељи конструисали су лаку брзу лађицу коју покрећу млазеви воде. Јаки шмркови на овим лађицама чак и не подсећају на оне које је имао „прапредак“ пароброда. Али, принцип кретања „реактивног“ брода остао је исти. И данашњи реактивни бродови немају ни точкова ни елиса што је нарочито погодно за пловидбу по плитким рекама. Наиме. „реактивци“ лако плове и онуда где обични пароброди не могу ни да се приближе због опасности да точком или елисом не загребу по дну. Није онда ни чудо што реактивне лађице поносно плове по свим рекама а „стари лабудови повијају пред њима своје главе“.

Године 1913. енглески проналазач Брунтон саградио је локомотиву... с ногама. Металне ноге требало је да корачају по земљи и гурају локомотиву напред. Међутим, прве пробе су показале да механизам челичних ногу ради сувише споро. Тада је проналазач појачао притисак у парном котлу и... настала је експлозија. Један од хроничара тог времена написао је не без подсмеха: „Ако се ова машина не може назвати локомотивом која се креће, може се ипак рећи да је то прва локомотива која експлодира“.

Изгледало је да идеја о машини која „корача“ никад неће васкрснути. Међутим, модерни џиновски екскаватори — машине за откопавање или одгртање земље — имају „механизам за корачање“. Стари принцип „корачајуће машине“ примењен у новој области дао је одличне резултате.

У историји технике преображај ружног пачета у лабуда није случајност. Многе техничке идеје родиле су се превремено, у епохи кад није било могућности да се оне остваре. У почетку такве идеје изгледају наивне, често и смешне. Али, време пролази и стварају се услови за остварење тих идеја, за њихово појављивање у новом, савршенијем облику. Проналазачи треба да имају ту способност да у ружном пачету препознају будућег снежнобелог лабуда: то је један од основа уметности стваралаштва.

Једно писмо

Пре 27 година Скот Фицџералд, један од најобдаренијих америчких писаца, послао је следећи савет својој ћерки која се у то време налазила на летовању у кампу:

Драга Пај,

Брини о следећим стварима:
Брини о храбрости,
Брини о чистоћи,
Брини о марљивости,
Брини о јахачкој вештини...

*

Не брини о јавном мнењу,
Не брини о луткама,
Не брини о прошлости,
Не брини о будућности,
Не брини о свом узрасту,
Не брини ако је неко испред тебе,
Не брини о наглом успеху,
Не брини о неуспеху осим ако је дошао твојом кривицом.
Не брини о комарцима,
Не брини о мувама,
Не брини о инсектима уопште,
Не брини о родитељима,
Не брини о дечацима,
Не брини о разочарењима,
Не брини о задовољствима.

*

Мисли само о овоме:
на шта ја уствари циљам?

Скот

ДВА БАКРОРЕЗА ХРИСТИФОРА ЖЕФАРОВИЋА (?—1753) ПРОНАЂЕНА СУ: ЈЕДАН 1858. ГОДИНЕ НА ЈЕДНОЈ ТЕПСИЈИ НА ПЕТРОВАРАДИНСКОЈ ПИЈАЦИ, А ДРУГИ 1888. КАО ВРАТА НА ПЕЋИ У ЈЕДНОЈ ЗЕМУНСКОЈ КУЋИ.

ПОЗНАТО ЈЕ КАКО ЈЕ БРАНКО РАДИЧЕВИЋ (1824—1853) ОПЕВАО СРЕМСКЕ КАРЛОВЦЕ, А „ОПЕВАНИ КАРЛОВЦИ“ ЗАБОРАВИЛИ СУ ГДЕ ЈЕ БРАНКО У ЊИМА СТАНОВАО.

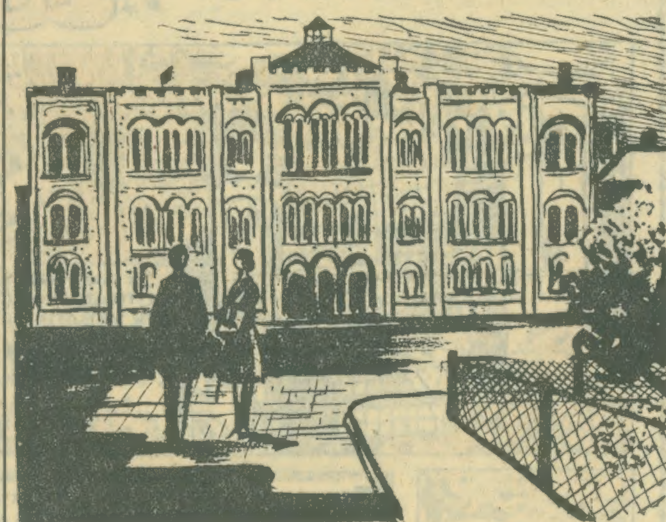

НА ЗГРАДИ УНИВЕРЗИТЕТА СТОЈИ НАТПИС: „СВОМ ОТАЧЕСТВУ МИША АНАСТАСИЈЕВИЋ. МИША АНАСТАСИЈЕВИЋ — КАПЕТАН МИША (1803—1895) ПОДИГАО ЈЕ ТУ ЗГРАДУ. ХИЉАДЕ ИНТЕЛЕКТУАЛАЦА ПРОШЛЕ СУ КРОЗ ЊУ И МНОГО ТУ НАУЧИЛЕ, АЛИ НИСУ МОГЛИ ДА НАУЧЕ ГДЕ ЈЕ ЊЕГОВ ГРОБ, ЈЕР СЕ НЕ ЗНА.

АКВАРЕЛИ КОНСТАНТИНА АРСЕНОВИЋА (1783—1868), ПРВОГ АКВАРЕЛИСТЕ, ПРОДАТИ СУ НА ПАНЧЕВАЧКОЈ ПИЈАЦИ ПОСЛЕ ЊЕГОВЕ СМРТИ И ТАКО ВЕЋИНОМ ПРОПАЛИ.

ТРАГ ВОДИ у Андалузију

У северним европским земљама у јеловницима свих ресторана налази се „бечка шницла“, док ћете у Италији и неким другим земљама Средоземља код келнера поручити „миланску шницлу“. У оба случаја добићете исто јело.

Више од сто година води се између Беча и Милана борба око бечке шницле: оба града присвајају је сваки за себе. Беч је најзад морао да положи оружје јер је недавно доказано да бечка шницла не води порекло из Беча. У бечком државном архиву нађен је документ писан руком крилног ађутанта Франца Јозефа, неког грофа Адамса. У њему он каже да је фелдмаршал Радецки подносећи Францу Јозефу рапорт о италијанском ратном походу са одушевљењем причао како Миланци спремају неко изванредно укусно јело: пре него што ставе шницлу да се пржи они је замоче у измућено јаје и мрвице од хлеба.

Франц Јозеф наредио је свом војсковођи да оде у дворску кухињу и лично покаже главном кувару како се таква шницла припрема. Главни кувар пажљиво је слушао објашњење и доследно га привео у дело. Прича се да је маршал Радецки годинама после тога понављао да никад нико није тако дословце спровео његове ратне планове, као што је учинио дворски кувар с његовим рецептом за шницле. „Миланска шницла“ добила је пуно признање кајзера и двора и ускоро се појавила под именом „бечка шницла“ у многим ресторанима дунавске монархије.

Аустријски официри који су били премештени у Италију захтевали су у ресторанима да им се спремају „бечке шницле“. Разуме се да је њихово присвајање овог миланског специјалитета изазвало негодовање италијанских ресторатера. Окупатори су хтели све за себе чак и проналазак поховане шницле. Од тада је почео „рат“ између Беча и Милана око бечке шницле. У ту распру умешали су се недавно и историчари — да би проналазачко право порекли и једном и другом граду. Наиме, на основу докумената који и данас постоје утврдили су да је похована шницла дошла у Италију са шпанским трупама цара Карла V. Карлов канцелар кардинал Гатинара често је тражио да му се припреми „костолета“ или „фатина“ на шпански начин. Тако нас је „траг шницле“ одвео у Андалузију. Када је Фердинанд III после победе на Маврима припојио Андалузију Кастилији, Андалужани су прихватили нову веру, али су задржали арапску кухињу, а с њом и поховану шницлу.

Међутим, историчарима није изгледало много вероватно да су Арапи, пустињски народ, могли да је измисле. Даља испитивања показала су да је похована шницла ушла у арапску кухињу тек пошто су Арабљани заузели области које је некад држала Византија. У Византији се шницла називала „флогидес“, а јаја и мрвице од хлеба „леганон-кататрипсеин“. Од кога су пак, Византинци примили ово „мрвицама посуто племенито јело“ историчари нису могли да утврде.

ПРВА ВАЗДУШНА БОРБА

Почетак првог светског рата затекао је српску ваздухопловну ескадрилу, исцрпљену у балканским ратовима, — са свега четири авијатичара и три застарела авиона.

Аустроугарска војска је опкољавала Србију са свих страна. А „српска авијатика“ је упућивала, на смену, своје авионе у извиђање граничних река и територија.

Велики часовник поред компаса и висиномера били су једини инструменти у тим апаратима а борба у ваздуху потпуно непозната ствар.

Наш пилот је пошао једног дана у извиђање преко Мишарског поља, прелетео Саву и почео да броји чамце који су превозили аустроугарску војску и топове да би после поднео извештај. Мада је небо било потпуно ведро приметио је наједном сенку на крилу.

Изненадио се кад је видео тако близу непријатељски авион. Али имао је он већ искуства из ранијег рата са Бугарима! Иако непријатељи они су се у ваздуху поздрављали да би показали једни другима своју моћ. Зато је и сада таман подигао руку да махне пилоту кога је лепо видео, али му је рука застала — угледао је цев пиштоља којим га је извиђач нишанио. Зрна су почела да га засипају а он се ипак брзо снашао и обрушио ка земљи. Непријатељ није имао потребе да га даље прати. — показао му је с ким има посла и продужио својим путем ка Церу.

Сутрадан при евакуацији рањеника, један са завијеним раменом рекао је нашем пилоту:

— Вас су гађали а мене погодили! Као да је извиђач био разрок.

Залутали метак је заиста погодио једног од војника Шумадијске дивизије који су били на Мишару и радознало посматрали прву борбу у ваздуху. Отада је наш пилот кад год би полазио на летење обесио прво свој пиштољ у кабини да му буде на домаку руке — ако му затреба.

Електронски мозак и ураган

Др Вилсон, професор океанографије из Тексаса сматра да електронски мозгови могу успешно послужити да се предвиди правац, висина, време, брзина и друге особине урагана.

Први подаци о једном урагану се предају електронском мозгу а у њему се налазе већ сви тачни описи досад забележених урагана. Тада се великом брзином, што је изванредно важно, врши упоређивање података и издвајају они о урагану из прошлости који је најсличнији садашњем.

ДУЕЛ СА РОБОТОМ

Да би проверили храброст и одлучност чувара безбедности а у исто време да би вежбали њихове рефлексе који су за овај позив од нарочитог значаја, стручњаци су у Сједињеним Државама конструисали једну чудну направу, наравно електронску, помоћу које се све то може постићи.

То је уствари један специјални робот чији је, иначе веома сложени механизам подешен тако да може да нишани и пуца „противника“ испред себе са невероватном брзином и тачношћу.

Када се нађе лице у лице са „непријатељем“ очи — нарочите сијалице смештене у металним „очним дупљама“ робота, — засветле, или још тачније блесну блиставим сјајем. У том тренутку његов противник, чувар реда, мора намах да одлучи: то јест да нишани и опали у року од свега две секунде, јер после тога робот почиње да пуца непогрешиво прецизно. Чувар безбедности тада мора да погоди једну специјалну и не баш велику плочу. Пун погодак у плочу зауставља рад роботовог механизма и то значи да је „избачен из борбе“.

У случају да рефлекси роботовог противника не функционишу довољно брзо, он је побеђен, иако му се ништа неће догодити јер је роботов револвер напуњен „ћорцима“.

Многи стрељачки клубови у САД наручили су ове роботе, који стају 2.250 тешких франака, за вежбање својих чланова. То су исто учинила и многа стрељачка друштва у Великој Британији и Француској.

МОЋ НАВИКЕ

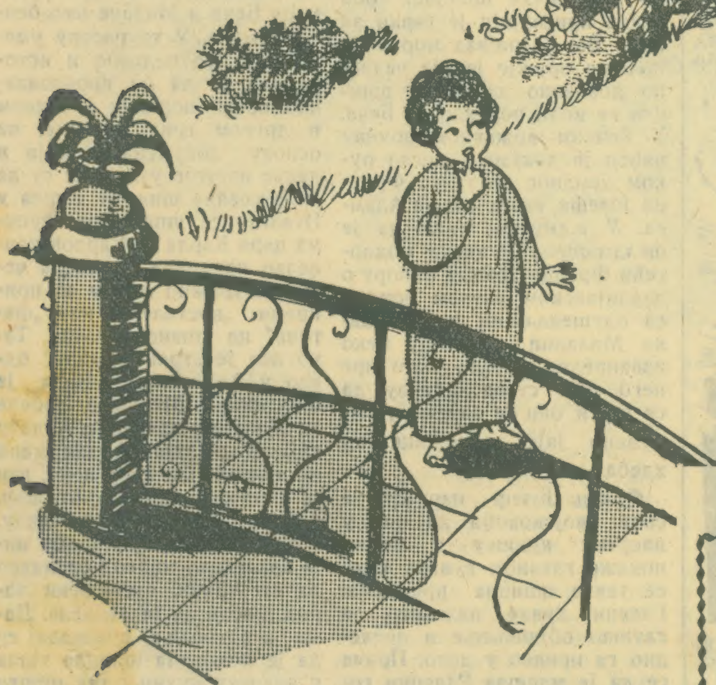

Сулпиц, млади Зулу из Ишанга, био је један од слугу на великом имању које се налазило између Јоханесбурга и мора. Тога дана тихо је изашао из баштенске куће у којој је за време подневне жеге мало дремао. У кућици је остао да и даље спава стари Јошуа, главни вртар, његов први претпостављени. Једино су инсекти својом зуком наговештавали да је неко будан. Ваздух је био тежак од јаре, влаге и мириса исцветалог жбуња и дрвећа. Дрво кафира отворило је своје цветове црвене као крв, глицинције су су жутеле на сочној зеленој трави около велике беле куће. Млади слуга је волео тај парк и ту зелену траву јер је угодно голицала његове босе табане. Трава га је подсећала на лепе, меке ћилиме у кући, које је виђао једино приликом чишћења.

У ово време спавали су сви: и бели господари и црне слуге. Једини Сулпиц је био будан и замишљено посматрао велику белу кућу, на којој су само рамови врата и прозора, као и гвоздена ограда балкона били тамни. Мислио је на строгу господарицу која је све видела и све знала. Овај мир је реметио, с времена на време, звук неког аутомобила који је јурио низбрдо према обали мора или према висоравни, ка Јоханесбургу.

Очи му се нису одвајале од куће, јер никад лепшу није видео. У средини се налазио високи део, као неки торањ, а два дугачка крила протезала су се далеко у парк. На првом спрату налазила се велика тераса са стубовима, ограђена црном гвозденом оградом. Из парка до главног улаза водиле су широке мермерне степенице. По тим степеницама смеле су да газе само ноге белаца. Црне слуге су имале права само да их чисте. Јер за њих је постојао споредни улаз, иза куће.

Било је разних наређења по којима су се црнци морали владати у кући старе господарице, али ниједно није било тако строго као забрана да се уђе на главни улаз. Њему се чинило да стално чује њен помало пискави глас:

— Главни улаз не постоји за вас! Јесте ли ме разумели? То мора да вам уђе у крв, тако да вам никад на памет не падне да се пењете уз беле степенице!

Пустио је своје мисли да слободно лутају. Размишљао је да ли би било боље да оде у Дурбан и потражи посао у луци, или да оде у руднике Јоханесбурга. Ни сам није знао шта би. Волео је овај лепи парк и посао му није био тежак. А црнац је био... и овде и тамо...

Његове очи се одједном укочише. Нешто се мицало на тераси првог спрата. Испружи врат и напрегну очи. Обузе га страх. Оно што се горе кретало била је једна мала плава прилика.... мали Герит, двогодишњи унук старе госпође! Герит, бакин љубимац. Имала је обичај да га поведе на подневни одмор у своју собу, јер је тамо било најсвежије. Сигурно се мали пробудио док је бака спавала и изишао на терасу. Прогурао је своје мало тело између шипки гвоздене ограде и сад је стајао бос и престрашен на испусту терасе, високо горе над мермерним плочама главног улаза. Док је Сулпиц престрављен посматрао дете, оно покуша да се провуче кроз ограду и врати на терасу.

Црнац скочи као опарен и стаде да трчи, просто полете преко густе траве према кући. Није викао, знао је да не сме да зове јер би уплашио дете.

Исто тако, не размишљајући он протрча поред главног улаза, оптрча дугачко десно крило да би стигао до споредног улаза. Као газела устрча уз камене степенице и пројури кроз разне ходнике и одељења. Прошао је велики салон и без даха стигао на терасу... која је била празна! Он се нагну уз пригушен јаук преко ограде и угледа на каменим плочама мало дете у плавој спаваћици, згрчено у локви крви која се полако ширила испод мале главе са плавим увојцима.

Пошто је муцајући и избезумљен испричао догађај младом господару, који га готово није ни слушао у свом очајању, он се склони у кухињу, где је црна куварица Тина плакала на сав глас, стежући своје велике црне песнице, док су јој зној и сузе лили низ дебеле образе. Угледавши Сулпица она га обасу погрдама на њиховом готово заборављеном матерњем језику, погрдама тако страшним да се ни на један језик не би могле превести.

— Дивља свиња има више памети од тебе! — грдила га је она. — Јадни мали плави анђео! Зашто си, проклето псето, трчао око куће, зашто се ниси попео белим степеницама? Стигао би на време!

Младић полако подиже своје лице. Беоњаче његових очију светлеле су беспомоћно и згрануто у Тину:

— Преко ... белих степеница? На главни улаз? —муцао је он.

Тина спусти лагано своје стиснуте песнице, усне почеше да јој дрхте, а њено дебело, доброћудно лице доби исти израз беспомоћности као и лице младог Зулуа.

НЕ ВИДИ РАЗЛОГ

Типограф Вернер Хајнонен коме је сада 85 година. провео је пуне 73 године на раду у једном истом предузећу у граду Турку, у Финској. У 14. години запослио се као курир у штампарији која је тада, 1887, била тек основана. Ту је изучио типографски занат и радио у свим одељењима штампарије. Сада је словослагач и не намерава да напусти своје радно место догод га служи здравље. „Никада се нисам осећао тако свеж као последњих година" — изјавио је финским новинарима који су га интервјуисали — „и не видим разлог да тражим пензију".

Неспоразум

На једном пријему нека богата стара госпођа казала је чувеном пијанисти Алфреду Рубинштајну:

— Дала бих имање да чујем како свирате, маестро.

— О, милостива госпођо, то ми је веома мило — одговори уметник поласкан.

— ... јер, знате, већ петнаест година сам потпуно глува — додаде госпођа смешећи се доброћудно.

И то...

Швајцарска, позната као главни извозник рупичастог сира имала је поред других поруџбина да изврши и једну у научне сврхе. Универзитет у Гетеборгу је тражио сир са рупицама од 0,054 мм у пречнику и дубоким 0,6 мм. Ове рупице научницима треба да послуже за огледе са радиоактивним фосфором.

Неупућени

У позоришном комаду „Римска ноћ" који је са успехом приказиван у париском „Хеберто-позоришту" на свакој представи требало је убити по једну мачку и по једног миша. Због ове свирепости, с пуно горчине протестовало је француско друштво за заштиту животиња. А позориште је одговорило: „Ваш протест чини нам велику част, он доказује да је извођење добро и верно. Радујемо се што вам можемо рећи: мачке и мишеви које смо сваке вечери убијали — само су испуњене животиње"

Шта је кавијар

Један гост уђе у ресторан, зовну келнера и запита га:

— Молим вас, желео бих да први пут у животу једем кавијар, али ми реците шта је то.

— Кавијар, или рибљи ајвар — одговори келнер — то су јаја рибе.

— Одлично! — узврати посетилац. — Нека ми испрже три комада и то полуровито.

WALT DISNEY'S Полијана

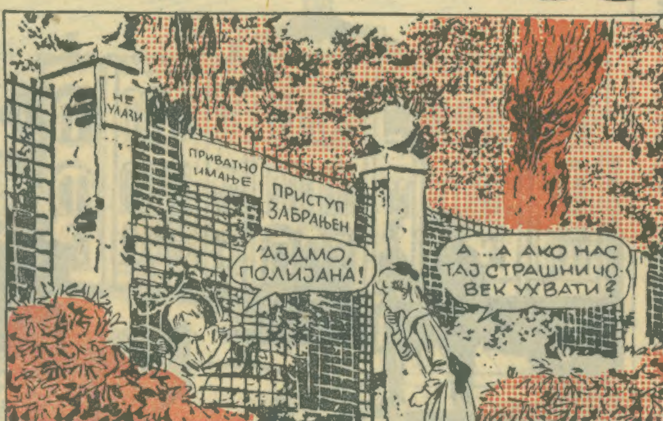

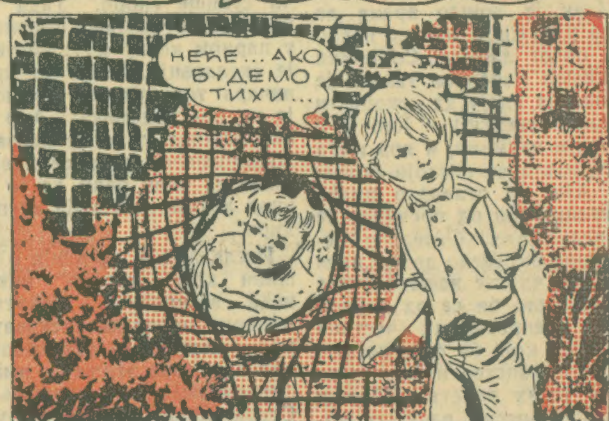

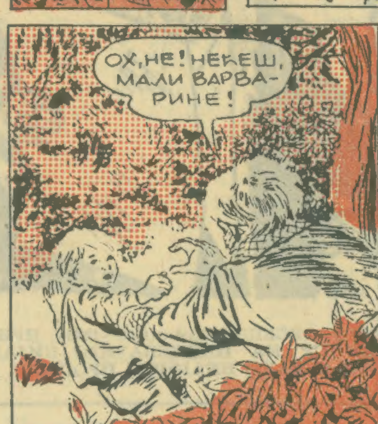

ЕКСПЛОАТАЦИЈА ЈЕДНОГ МЕТЕОРА

Пре неколико година откривен је у Сантијагу дел Тотеро, у Аргентини, један велики метеор који је давно пао на Земљу. О њему се знало још из индијанских легенди, али стручњаци нису могли да утврде где лежи. Пре више столећа, кад је долетео из васионе, добио је име „Месон де Хијеро“, што значи „гвоздени сто“. Метеор је од гвожђа, хрома и никла, а тежак је преко 20.000 килограма. Остаци који су се распрсли око њега тешки су и по 5.000 килограма.

Недавно је у Аргентини образовано акционарско друштво које је затражило дозволу за експлоатацију метеора.

„БИБЕРАШИ“

У средњовековном Паризу крчмари су имали обичај да у пића стављају бибер чиме се код гостију изазивала још већа жеђ за алкохолом. Ово се допадало посетиоцима крчми и они су таква пића радо наручивали. Најзад је Франсоа I, да би смањио број пијаних људи на улицама, издао декрет 1536. године по коме је свака пијана особа морала сместа да буде ухапшена и стављена у затвор са следовањем које се састојало само од хлеба и воде. Ако би неко од „биберашa“ поновио дело, декрет је прописивао да се у затвору изудара шибом. Трећи пут казна би се понављала али на јавном месту. Најзад, ако би се утврдило да је алкохоличар непоправљив, пропис је одређивао да се казни „одсецањем ува, губитком части и одстрањењем из друштва“.

ТЕЛЕВИЗИЈА У ХОТЕЛУ

Гаража за 500 аутомобила хотела „Џек Тер“ у Сан Франциску повезана је затвореним телевизијским системом са портиром хотела. Из гараже гости могу да разговарају са портиром, да им он покаже план хотела и да они изаберу једну од празних соба. Преко пнеуматичне цеви гостима се достављају кључеви од њихових соба.

За пењање уз стуб

Помоћу ових „пењача“ електричар ће се лако успети уз стуб. Кад подигне ногу, део који обухвата стуб опусти се и мајстор помера ногу навише. Кад пребаци тежину тела на њу стуб је већ чврсто обухваћен „пењачем“. Ове справе су направљене у Швајцарској, а приказане су на сајму у Бету, у Енглеској.

ПРВА „ЗВЕЗДА“ ФРАНЦУСКЕ

Прва „звезда“ француског позоришта и филма је Едвиж Фејер. За њу се каже да представља изузетну појаву међу уметницима и у погледу начина живота, јер није дала могућности ни најрадозналијим новинарима да у току деценија конструишу ма какву сензацију за читалачку публику. Прошла је кроз живот без бучних интервјуа и рекламерских фотографија. Једина је глумица која не одржава везе са високим друштвеним круговима, једина је одбијала улоге које доносе новац и „спарушују“ таленат. Она снима само један филм годишње.

Увек је желела да је омиљена код публике искључиво на основу добро играних улога. До своје 53. године нити је била роб публике нити јој се наметала. У отаџбини и у инстранству сматрају је најбољом живом француском глумицом и једина је која је унета у енглески „Ко је ко?“

До данас је снимила 35 филмова. Тренутно игра у десет позоришних комада и прима од представе између 30.000 и 100.000 франака. Вртоглави успеси појединих помодних глумаца, као на пример Брижит Бардо, нису је збуњивали, јер је правила разлику између моде и талента.

Рођена је „пре првог светског рата“, како то она има обичај да каже, у Везулу, у Алзасу. Мати јој је била Францускиња, отац Италијан, а право јој је име Каролин Кунати.

— Још у седмој години сам знала да ћу бити глумица — каже она. — Знала сам да се том позиву нећу моћи супротставити.

У Дижону је учила глуму, студирајући специјално комику и комичне оперске улоге. Године 1928. ступила је на Конзерваторијум у Паризу и на самом пријемном испиту њеном самољубљу је задат ударац. Док је глумила на позорници, неко је у дворани гласно рекао:

— Ала је ова ружна!

Положила је са одличном оценом, али је дуго требало да је увере како се ова примедба није односила на њу већ на Рафаелу Дифло.

На почетку није бирала улоге. Била је сиромашна и прихватала је све што јој се понуди.

„Неће ми гледати кроз прсте“

Завршила је Конзерваторијум 1931. као најбоља и ушла у француску Комедију. Брзо је напредовала, јер је сваку представу озбиљно схватала. Једну мисао стално је понављала: „Ако изневерим, ни публика ни чланови куће неће ми гледати кроз прсте!“

Много улога није променила, но све су биле значајне: „Госпођа с камелијама“ па „Парижанка“, а на филму „Лукреција Борџија“, „Дама из Малаке“ и друге. Пре две године снимала је са Брижит Бардо „У случају несреће“.

Да се освоји публика, сматра Едвиж Фејер, потребни су, поред игре и други детаљи. Она сама надгледа како је осветљена позорница, како су намештени кулиси и како изгледају костими.

У краткотрајном породичном животу није било среће. Њен муж, Пјер Фејер, убрзо је схватио да ће по своме таленту увек заостајати за супругом. Обузимале су га црне мисли и веровање да је узалудно живети. Његов покушај да се бави књижевношћу потврђује колико је био несрећан, јер наслови његових књига гласе: „Дијалог у присуству револвера“, „Размишљање о смрти“ и „Пусто ловине једног леша“. Године 1937. су се разишли а неколико година касније одузео је себи живот.

Увек повучена

Едвиж Фејер није један пут рекла: „Позориште и филм су ми једино што имам на свету“. Помало меланхолична и склона филозофирању, написала је: „Срећа се састоји у добром здрављу и способности заборављања непријатних тренутака у животу“. Врло осетљива, она је изградила свој затворен животни круг у удобном дому, са добрим књигама, лепим стварима и неколико искрених пријатеља. Томе треба додати велику колекцију грамофонских плоча од Баха до Шопена и Мануела де Фаље.

— Сувише сам независна и својеглава — каже она — да бих се покорила закону по коме филмски радник мора сваког дана да се излаже фотографисањима.

Многе француске глумице могу само да јој позавиде на оваквом ставу, јер су услед слабе воље или тежње за популарношћу дозволиле да им се јавност меша у лични живот, који је често баш зато био разорен. Није дозволила да од ње праве популарну „звезду“, избегла је да се било кад говори о њеним годинама већ само о таленту.

— Да би се човек одржао у животу — има она обичај да каже — потребно је да понеки пут чини уступке околини али никад својим убеђењима.

Кад су је пре кратког времена запитали које су јој се глумице највише свиделе у животу, одговорила је: Вивијен Романс, Данијел Дарије и Грета Гарбо.

Пошто не живи „на великој нози“, не иде на пријеме и сама их не прави, помислило би се да је особењак и несрећна. Уствари она је задовољна животом јер је срећу градила својом вољом и то онакву каква је њој потребна.

Пуном брзином устрану

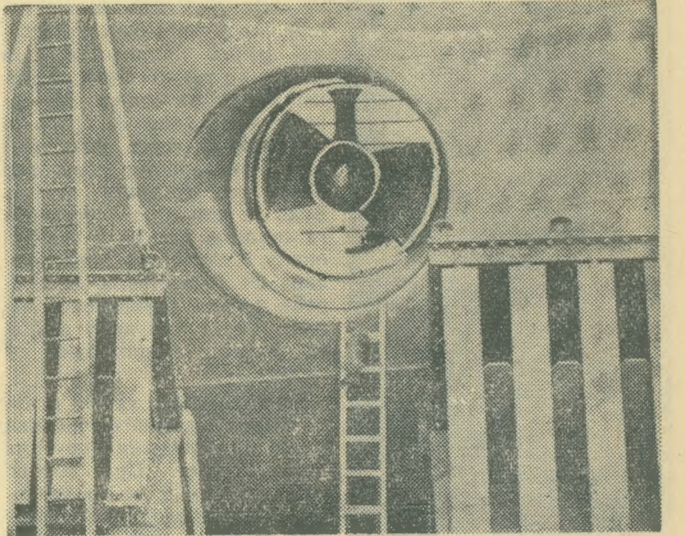

Пропелер на предњем делу новог британског брода „Камбера“ од 45.000 тона носивости, омогућиће бочно кретање брода било у ком правцу. Захваљујући двокраком пропелеру снабдевеном електромотором од 800 коњских снага неће бити више потребни бродићи-тегљачи јер ће се знатно олакшати пристајање великих бродова. За време пловидбе кад није потребан, пропелер може бити увучен у корито брода ради поправке.

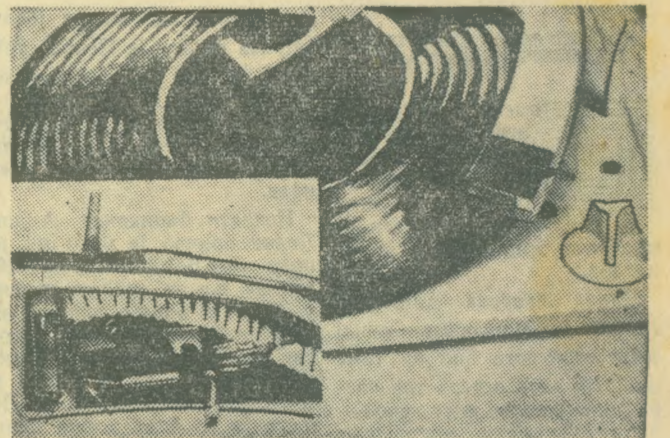

ВАКУУМ АПАРАТ У ГРАМОФОНУ

„Вакуум-магик“ је усисивач за прашину уграђен поред саме игле најскупљих грамофона америчке компаније Ценерал електрик. Познато је да је прашина велики непријатељ грамофонских плоча. Испред игле се налази мека четкица која извлачи прашину из бразда плоче за време свирања а вакуум апарат увлачи подигнуту прашину у специјално начињену кесицу.

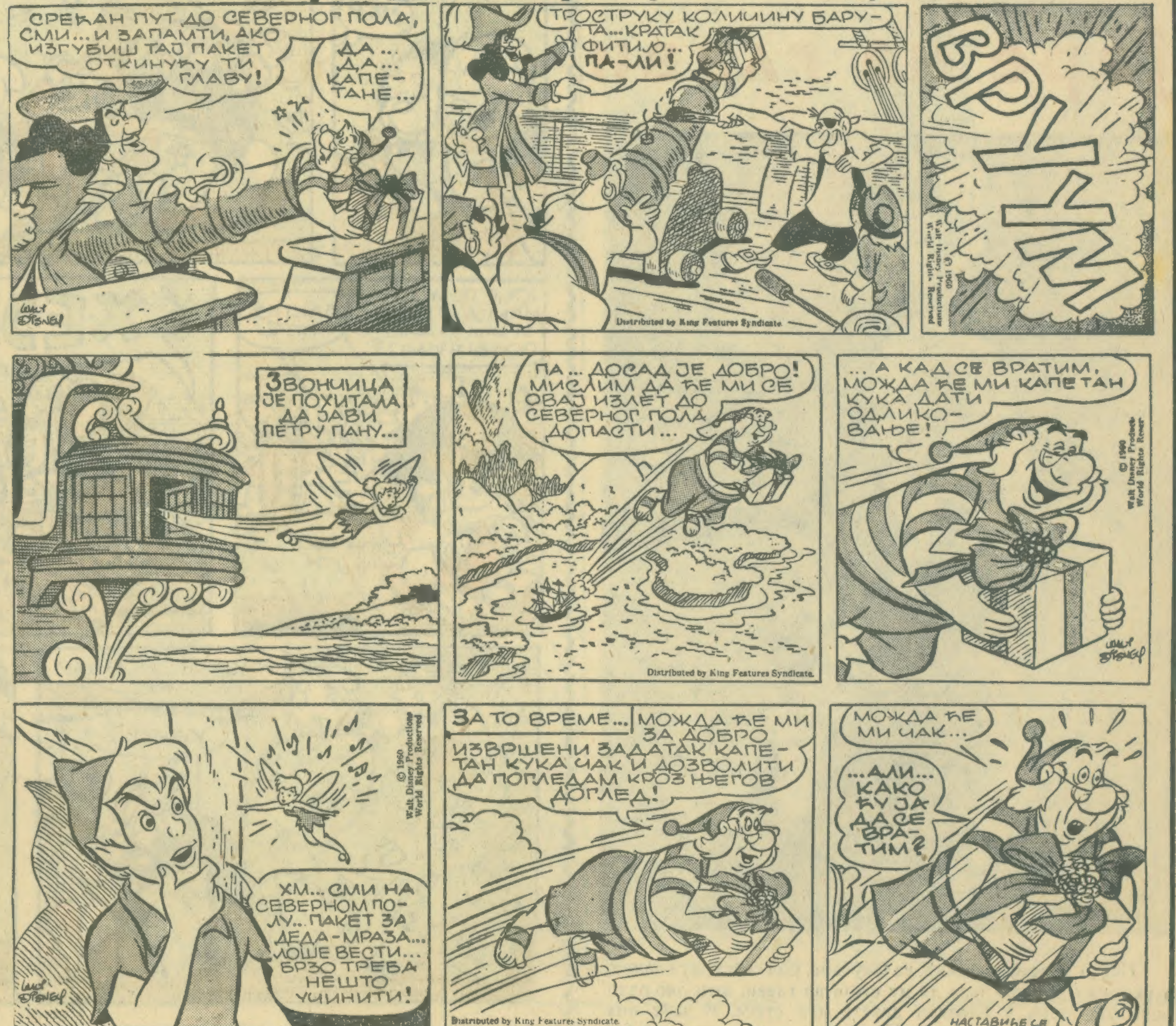

ТРАГИЧНА ИЛУЗИЈА

ДОПИНГ ЈЕ УПРОПАСТИО КАРИЈЕРУ МАЛЕЖАКА

Римске олимпијске игре почеле су једном тешком драмом. Дански бициклист Кнуд Енемар Јансен умро је у трци на сто километара.

Прва лекарска дијагноза гласила је: сунчаница. Случај овог спортисте био би тиме окончан да и остала три члана данске екипе нису испољила неуобичајену исцрпеност и премор који се граничио са комом. Да би се један од њих спасао морао је да буде под надзором лекара стављен испод звона са кисеоником.

Тражено је разјашњење. Руководиоци данске екипе су прво као узгред поменули „стимулишуће“ пилуле а затим је неочекивано избио скандал. Тренер Олаф Јоргенјен је признао да је четворици својих људи дао „лек“ који појачава крвоток. Јасно је било да су дански бициклисти допинговани.

Нажалост, прича о допингу није нова али се све чешће понавља. Познат је случај једног бициклисте који је пре 70 година први пресекао врпцу на циљу њујоршког велодрома а затим је као махнит, пред запрепашћеним гледаоцима, наставио да се врти кружном стазом. Било је потребно зауставити га силом и одвући у свлачионицу. Стављен на једну столицу он је наставио да покреће ногама замишљене педале. То је био први познати случај допинговања у спорту.

Занимљив је и случај о коме прича чувени француски тркач на средњим пругама Жил Ладумег. Пре готово 30 година он је за противника на међународном првенству Немачке имао младог и талентованог Немца Пенцера. Пред почетак Ладумег је приметио његов унезверени поглед и измучено лице а стално је гонио организаторе да што пре даду знак за старт. Из његовог понашања Жил је закључио да је он дрогиран и да жели што пре да искористи дејство пилуле.

Ладумег је зато захтевао да се трка одложи за један сат. На старту је Пенцер три пута пошао у погрешном правцу тако да је на крају било потребно да му помоћник држи пете и да га на пуцањ пиштоља гурне напред.

Познати бициклист Андре Ледик причао је како му је пред трку Бордо—Париз 1936. године његов тренер ставио у боцу с водом пилулу за коју је јемчио да има изврсно дејство. Последица те пилуле била је да је Ледик у Шателроу напустио трку. За њега је то била добра школа и у девет трка Тур де Франса које је после возио, није узео ни милиграм стимуланса.

Да би победио на шампионату Француске Жорж Шпајхер је по сопственом признању попио пола боце ракије док Лујзон Бобе тврди да никада није окусио ниједну дрогу. Чак и чувени тркачи као што су Жан Грачик и Италијан Ерколе Балдини примали су допинг али су се на време тргли и престали да узимају.

Трагичан случај познатог француског бициклисте Жана Малежака у Тур де Франсу 1955. године представља један од најжалоснијих примера дејства допинга. Возач који је те године био у изврсној форми сручио се као џак на рампи у Мон Вентуу и замало није погинуо. Да би се вратио свести био му је потребан кисеоник а његово лечење трајало је више недеља. Дрога је до те мере разрушила организам и виталност Малежака да више никад није могао учествовати у такмичењу. Још је трагичнији случај возача Еугена Тамбурлинија кога је прекомерна употреба дрога одвела у самоубиство: прво је напустио такмичење, затим га је оставила жена и најзад се отровао гасом.

Нажалост, дроге не траже увек сами спортисти већ их добијају од недовољно квалификованих тренера и масера шарлатана. Још је жалосније ако дроге дају такмичарима лекари који прате екипе на њиховим турнејама. Такав је био случај победниовогодишњег Тур де Франса Италијана Ненчинија који је примао дроге из руку свог лекара Перачинија.

НЕНЧИНИЈЕВ ЛЕКАР ВРАНИ УПОТРЕБУ ДОПИНГА

Какво је стварно дејство дрога? Готово сви такмичари се слажу да она претежно делује сугестивно. Да би доказали ово познати француски спортски стручњаци и руководиоци давали су месецима својим пуленима на бициклистичким тркама „чудотворну дрогу“. Возачи су тврдо веровали у њу и побеђивали. Једног дана им је обелодањена подвала. Чудотворна дрога је била обична зашећерена вода. Возачи су међутим, уверени да у њој имају свемоћног савезника, од старта до циља возили као махнити.

Многи спортски лекари као што су Французи Франсис Игер, Дима, Пјер Шане, Холанђанин Ван ден Абела и Белгијанац Бонкур без резерве осуђују дроге. Њихово штетно дејство доказује се не само у спорту већ оне доносе многа разочарења и студентима који их све више употребљавају при полагању испита, радницима извесних француских фабрика, а познато је да су страдали и многи војници који су за време рата употребљавали бензедрин да би лакше подносили напоре и страх.

Познато је да се одавно против умора и сна употребљавају алкохол, кафа, чај и друга надражујућа средства мада ни она као ни савремене дроге нису у стању да отклоне ова природна физиолошка стања већ само да привремено одгоде њихово дејство услед чега трпи организам. Данас се од ових дрога највише употребљавају амфетамини који снажно делују на централни нервни систем а првобитно су коришћени да би се болесници повратили из коме. Амфетамине су употребљавали и пилоти савезничких бомбардера за време рата да би одгодили сан. Дроге су много слабијег дејства ако се употребљавају против интелектуалног и мишићног умора. Оне стварају само привидно осећање снаге а доводе до појава „рупа“ у меморији, празнина у глави, ненормалног умора и правих тровања.

ЖАН ГРАЧИК ЈЕ ОДУСТАО ОД ДОПИНГА

Јаре на глави

Петар Драгосављевић, из Окучана, има свега пет година, а увежбао је своје јаре да му стоји на глави, што оно радо чини кад нема у близини дрвета или стене. И јаре има своје име: Јанко. Од малог Петра оно се не одваја, па често и спава крај њега.

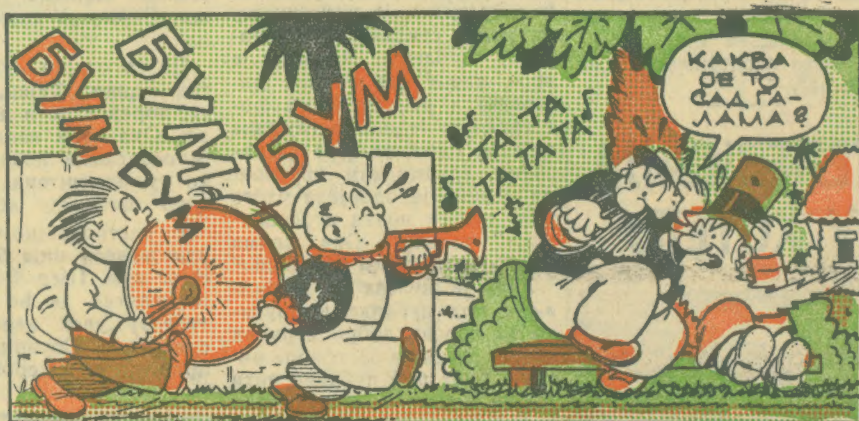

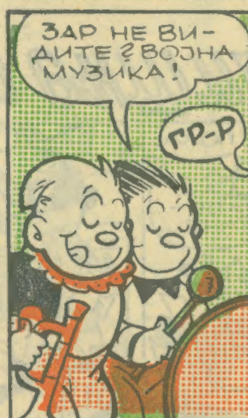

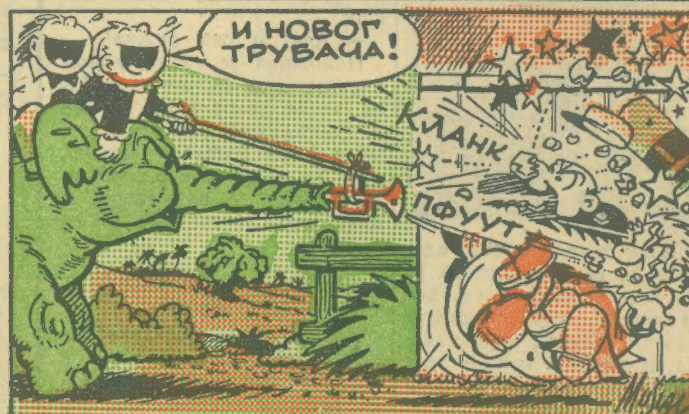

Да ли знате?

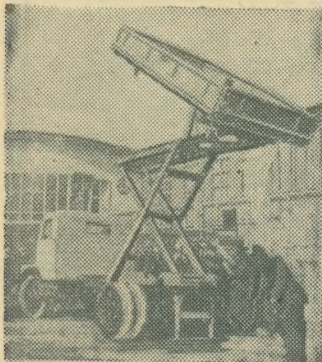

ДИРЕКТАН УТОВАР У ЖЕЛЕЗНИЧКИ ВАГОН

Да би свој товар могао да изручи у железнички вагон који је виши од њега камион, конструисан у Источној Немачкој, има хидраулични уређај који подсећа на маказе. Он подиже свој задњи део са теретом од 2,8 тоне три метра изнад шасије. Ради стабилности задњи део камиона је подупрт хидрауличним ногама.

Због чега гвожђе рђа

Недавно су научници пронашли ново објашњење због чега се појављује на гвожђу рђа, која проузрокује огромне штете. Према мишљењу хемичара из Вестингхауза рђа настаје услед продирања јона хидрогена који се задржавају на гвожђу и проширују рупе у којима се оксиген нормално спаја са металом. Некад се претпостављало да рђа настаје услед електрохемијске реакције. Међутим, процес изгледа да је ипак двострук: и хемијски и електрохемијски.

Оксидукт

Оксидукт је врста канала чијим се цевима спроводи кисеоник. Највећи оксидукт на свету налази се у Француској. Дугачак је 40 километара и снабдева многобројне фабрике компримованим кисеоником.

Свака ћелија у срцу »бије« као цело срце

Сви знамо да је човечије тело састављено од различитих ткива која настају од сасвим малих делова — ћелија.

Научници су успели да издвоје извесне од ових ћелија, нарочито оне од којих се састоји срце и да их одгаје у течности. Ово им је омогућило да боље упознају саме њихове особине као и то да ли имају иста својства каква има и цело ткиво.

Издвојене ћелије из ткива срца пацова имају каткад до 150 контракција у минуту, док цело срце има око 200. Штавише, на њих утичу лекови који дејствују на рад целог срца.

Међутим, амерички научници који су објавили своје радове из ове области дошли су до једног изванредног открића: иако се никад дотле није мислило да једна изолована ћелија може да се понаша као и цело срце, утврђено је да таква ћелија под микроскопом показује ритмичну активност. Извесне од њих су се скупљале и шириле 30 до 40 пута у минуту, а неке и по 150 пута и то пуних 40 дана.

Треба нагласити и то да је умножавање ових ћелија веома споро и после више генерација оне губе своје ритмичко својство.

Средства која изазивају успоравање срчаног ритма или његово убрзање, имају и на изоловану ћелију исто дејство као и на цело срце.

Овај проналазак је од великог значаја за будућност јер ће моћи и у „епрувети" да се проучава рад срца кад се познају фактори који га регулишу и која су нутритивна средства потребна за његову функцију. Штавише, ово ће можда потпомоћи да се уопште разјасни суштински механизам рада срца.

ЗБОГ ПОКУСА

Бечки неуролог др Ханс Роте и доцент за експерименталну психологију на клиници у Инсбруку др Петер Шефер успели су да конструишу електричног робота помоћу кога могу да се прикажу извесни поремећаји у човечјем телу. Кад се у њега улије алкохол он испољава исте реакције као и тело човека који је пио алкохол. „Човек-машина" тетура се слабије или јаче или падне на под, према томе колико је алкохола „попио".

Поред значаја овог апарата за лечење алкохоличара и оних који трпе поремећаје услед уживања отровних дрога, овај апарат ће послужити и за експерименте уместо животиња, тако да ће оне у будућности можда постати излишне. Лига против вивисекције и мучења животиња у одушевљењу због овога, дала је замашну суму за конструисање овог робота.

Цев се смешта у кундак

Цев ове ловачке пушке може да се скине и смести у шупљину кундака који је врло лак јер је направљен од фибергласа. Овако спакована, пушка је врло спретна за ношење и толико лака да ако падне у воду не може да потоне. Цев се лако намести за свега 45 секунди.

Невоље Луја Армстронга у Лондону

Пролазећи кроз Лондон, Луј Армстронг је добио писмени позив од америчког амбасадора у Лондону, Барбура, да га посети.

— Да ли сте већ имали прилике да се упознате са амбасадором? — запитали су новинари славног џезисту.

— Како да не! Некад смо свирали у истом оркестру.

— Шта! Амбасадор Барбур свира?

— И те како! Он је одличан тромбонист, а тек што је другар!

Дијалог се пронео кроз цео Лондон и, наравно, дошао је и до амбасадорових ушију. Увече је стигао Луј Армстронг у амбасаду и изненађен закључио да амбасадор и тромбонист Барбур нису једно исто лице.

»Назадна врста«

Приликом недавних ископавања извршених у Ираку амерички археолози су пронашли остатке веома старог преисторијског човека. У једној од пећина Чанидара ископали су скелете људи из неандертала за које се верује да су од пре 60000 и 46000 година. Откриће је утолико важније што се први пут на истом месту може изучавати историја тако старих врста.

Човек из Чанидара, како су га већ називали, припадао је вероватно једној врсти познатој као „назадна", што значи врсти која је одбила да се укључи у људску еволуцију и тако била прогнана или десеткована од других племена.

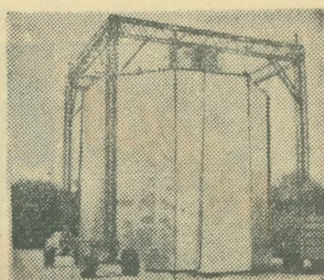

Испитује се утицај хладноће на лимун

Огромни фрижидер, довољно велик да у њега стане цело дрво поморанџе или лимуна омогућиће америчким научницима да на Флориди проуче дејство хладноће на род лимуна. Температуру и влажност ваздуха тачно контролише уређај који се налази на врху овог фрижидера. Зидови фрижидера се отварају као врата гараже тако да могу да обухвате, односно да се помере и до другог дрвета.

УСПЕШНО ПУТОВАЊЕ АТОМСКОГ ЛЕДОЛОМЦА

Први брод на атомски погон, ледоломац „Лењин", успешно је обавио своју пловидбу по Северном леденом мору, чиме је отворио нове могућности за пловидбу по досад непроходним водама. Совјетски ледоломац „Лењин" је са још три снажна ледоломца утирао пут конвоју који је из луке Архангелск кренуо по залеђеној реци Двини кроз Карска врата и запловио у Карско море где је наишао на веома дебео лед. Упркос томе, конвој је успео да савлада све препреке и да око најсеверније тачке — рта Чељускин — уплови у Лену. Читав пут атомског ледоломца био је дуг преко 4.300 морских миља.

И то за рекламу

Статистика показује да се у САД сваке године рађају стотине деце у аутомобилима. Ово је искористила једна фабрика аутомобила и у својим рекламама каже: „У нашим аутомобилима долазе најлепша деца на свет".

Водоравно: 1) град у Јапану; 6) рудник у Словенији; 8) јединица за рад у физици; 9) страно мушко име; 11) скраћеница за непознату особу; 12) острво на Јадрану; 14) два самогласника; 15) годишњи предрачун прихода и расхода; 16) два иста слова; 18) најнижи мушки глас; 19) иницијали нашег позоришног и филмског глумца („Алекса Дундић"); 20) женско име; 22) носач; 24) завршетак музичког комада; 26) свеза; 27) наша планина; 30) јарам; 32) спис, чин; 33) слово латинице; 34) превлака на Малаки; 35) средњовековна владарска титула у Босни; 37) предворје; 39) лука (португалски); 40) град на ушћу Саве у Дунав.

Усправно: 1) шири простор у граду; 2) река у Сибиру; 3) увојак; 4) име француског глумца Монтана; 5) женско име; 6) бодља; 7) сова; 8) вештина састављања и решавања разних загонетки и ребуса; 10) израз љубазности; 12) острво из групе Великих Антила; 13) папирна врећица; 17) моло; 19) велика игранка; 21) дувачки музички инструмент; 23) врста хладног оружја; 25) место у близини Београда; 28) хемијски знак за радијум; 29) латинска свеза; 31) дрзак; 33) епски песник код старих келтских племена; 35) немани; 36) змијски цар; 38) узвик; 39) скраћеница за пример.

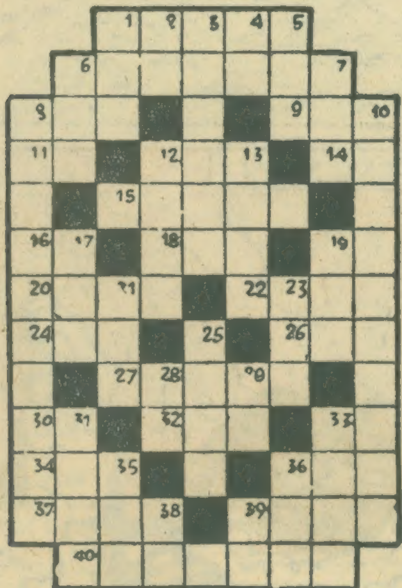

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) метак; 6) Зајечар; 8) Веч; 9) над; 11) рт; 12) Иго; 14) со; 15) храст; 16) га; 18) ала; 19) ер; 20) Аден; 22) Мура; 24) лан; 26) воз; 27) „Отело"; 30) ип; 32) ура; 33) Б(ожић) М(ирко); 34) цео; 36) маљ; 37) Арно; 39) бура; 40) леопард.

Усправно: 1) мач; 2) еј; 3) тергал; 4) ач; 5) Кан; 6) зет; 7) Рас; 8) Брегалница; 10) „Добра земља"; 12) Иран; 13) осам; 17) ада; 19) Еро; 21) ено; 23) уво; 25) Берн; 28) ту; 29) ла; 31) Перл; 33) бард; 35) оне; 36) Мур; 38) ос; 39) ба.

ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

ИГРА ДУГМЕТОМ

Мада ова игра није нова, она ништа није изгубила од своје интересантности. Утолико пре што свако дете има све што је потребно за њу: два округла коскана дугмета и вазу, шољу или суд од јаја, према томе да ли хоћете да игра буде тежа ако суд има ужи отвор.

Ево у чему се састоји ова вештина: дугме наместите испред себе на равну површину стола да би могло да одскочи — као бува — а суд на десет, петнаест или двадесет сантиметара даље. Шта треба учинити да би дугме скакало? Узмите још једно дугме између палца и кажипрста и чврсто га прислоните на ивицу дугмета које лежи на столу. Чим дугме које држите у руци ослободи оно које лежи, ово ће полетети у ваздух и ако сте добро гађали пашће у суд, а ако нисте били вешти — поред њега.

Победник је онај који први убаци дугме у суд. Или, ако имате доста дугмади, онај ко их убаци више.

Не треба играти на тепиху већ на дрвеном столу или стољњаку од пластичне материје јер ће дугмад боље скакати.

Географија

За ову игру довољан вам је глобус или мапа.

Један од играча прочита прво име на које му око падне: планину, варош, море, реку или шта друго. Нека каже то име свом партнеру и остави му пет минута да овај то пронађе на карти. Ако је име пронађено у одређеном року, а треба водити рачуна о годинама партнера па према томе оставити више или мање минута за проналажење, онај који је тражио, тј. који је стављен на пробу, добија један поен. У супротном случају, испитивач бележи себи један поен. Први од вас који накупи 15 поена, победник је читаве игре.

КАЛЕНДАР

Узмите лист великог зидног календара. Поставите га на земљу и учврстите ексерима. Онда повуците линију на око 2,50 м даље од ивице календара. Сваки играч редом узима по пет пиона и баца их један за другим на поља календара покушавајући да домаши највећу цифру. Сваки има право да баци пет хитаца по два пута.

Ако пион падне на линију, уписује се цифра ка којој је окренут врхом. Ако пак случајно неки пион падањем додирне други и помери га са листа, уписује се крајње добијена позиција.

Ко оствари највећи број када се саберу сви постигнути бројеви, добија партију.

Ко зна?

На овом цртежу имате четири слике обележене бројевима. За сваку од њих дата су по три објашњења од којих је само једно тачно. Знате ли и ви тачне одговоре?

1. висибаба
   зевалица
   црвени напрстак или дигиталис.
2. пловка кашикарка
   пеликан
   сива чапља
3. дромедар
   жирафа
   кенгур.
4. ово је застава:
   Данске
   Велике Британије
   Италије.

(Црвени напрстак пеликан жирафа, Данска).

...у Сједињеним Америчким Државама од недавно се употребљавају аутомати који звоне на узбуну кад се у њих убаци лажан новац или дугме: истовремено кад засвира продорна сирена, један дубок глас из апарата загрми: „Варалицо!"

...напрстак је пронашао и први примерак израдио Никола Беншотен, златар из Амстердама. Послао га је 19. октобра 1684. године девојци ван Ренселер, с молбом „да прими као вредна шваља штит нежним прстићима њеним". Прву фабрику напрстака подигао је 1725. године Енглез Џон Лотинг.

...тек 1882. године дело великог пољског астронома Николе Коперника (1473—1543) „О кретањима небеских тела" у коме тврди да се не окреће Сунце око Земље, већ Земља око Сунца, било је скинуто са ватиканског индекса забрањених књига.

...прва битка на мору за коју постоје историјски подаци

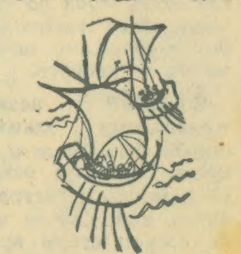

одржана је за време египатског фараона Рамзеса III око 1190. године пре наше ере.

...вештачко влакно које се могло индустријски прерађивати у већим количинама први је произвео француски научник Шардоне. Он је 1887. године поднео француској академији свој рад о производњи вештачког влакна од дрвета (целулозе) и азотне киселине.

...у Вуково време реч „очајник" имала је сасвим друго значење него данас. У Вуковом речнику та реч значи „нераств0рено тјело у гробу".

...највећа брзина корњаче износи пола километра на час.

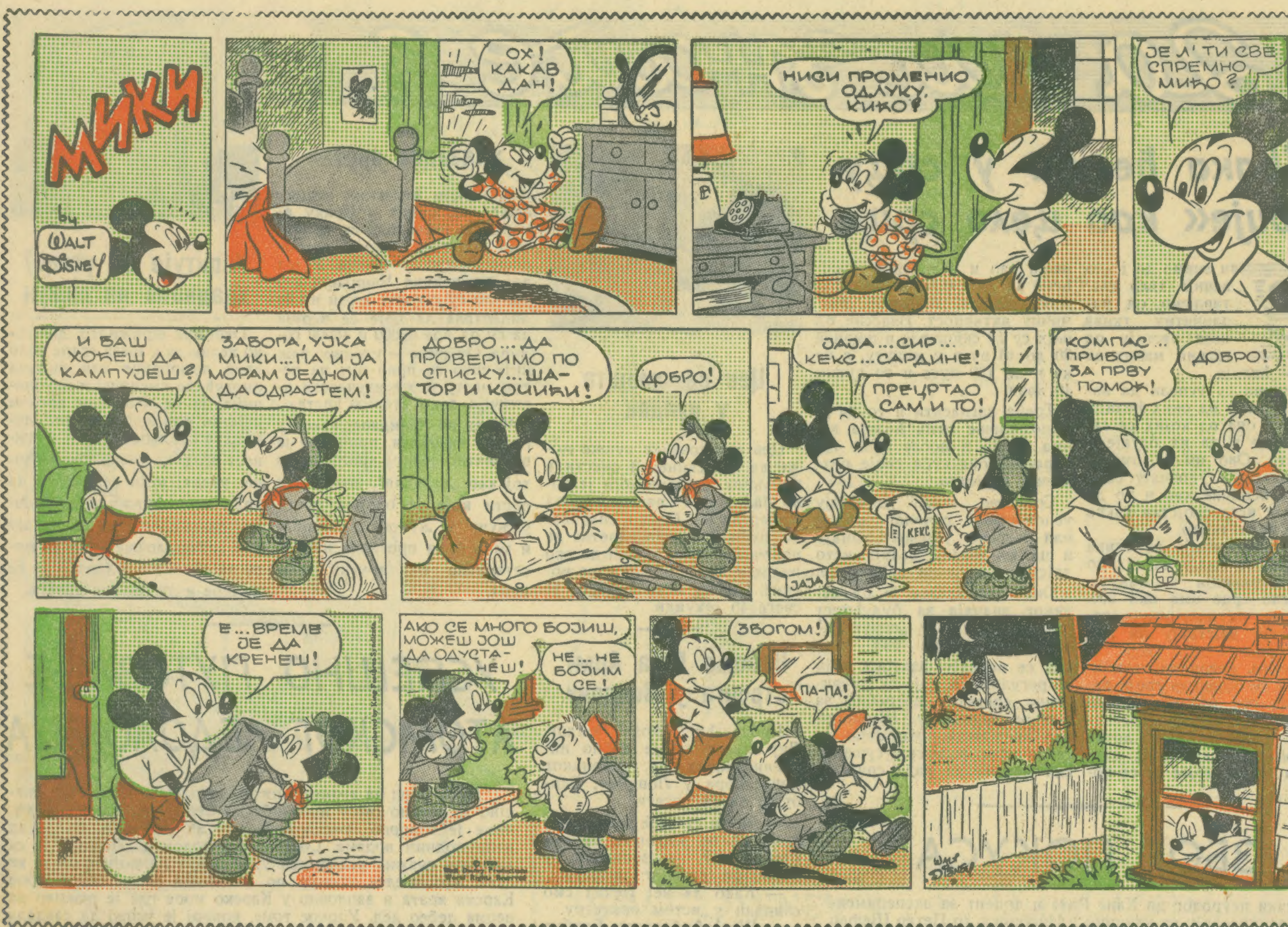

ДИЈЕТА

Видео Пера Ждера да се све више гоји, па по савету лекара почео да узима некакве пилуле за мршављење. Али незадовољан резултатом он се једног дана пожалио Хорацију:

— То је просто да човек пукне од муке. Већ два месеца узимам те пилуле за мршављење, а никако да омршавим.

— А колико узимаш дневно? — питао је Хорације.

— Па узимам их по осам дневно, после сваког оброка по једну.

ПРОНАЛАЗАЧ

— Тетка Белка, замисли, успео сам да направим виолину! — хвали се Раја Белки.

— Сјајно, а имаш ли и жице?

— Имам, имам, чак и више него што ми треба.

— А где си их нашао?

— Боже, тетка Белка, па у твом клавиру.

ПИТАЊА И ОДГОВОРИ

Шта све значи реч туш?

Шта је фелибр?

Шта значи реч ФИФА и кад је основана?

Шта је цикељ?

Где се налази река Шујица?

ОДГОВОР:

ТУШ је нарочита врста мастила и боја постојаних за цртање. Пореклом је из Кине, у којој је, као и у Јапану развијено сликање тушем. Израз туш у рвању означава тренутак када један од такмичара обема плећкама додирне струњачу, што значи да је побеђен.

ФЕЛИБР је назив за присталицу књижевне школе Фелибриж у Француској, која је основана 1854. године (Мистрал, Обанел и други) са циљем да оживи стару провансалску поезију и њен језик, а то је назив и за књижевника који у литературу уводи провансалске дијалекте.

ФИФА је скраћеница за Међународну федерацију фудбалских савеза. Основана је 1904. године са седиштем у Цириху.

ЦИКЕЉ (дрозак певач — Turdus musicus) је птица певачица из породице дроздова. Најбољи је певач међу дроздовима. Перје на леђима му је маслинасте боје, док је са доње стране светло са мрким пегама.

ШУЈИЦА је река понорница у југозападној Босни, на Дуваньском пољу. Дуга је 48,5 километара а слив јој захвата простор од 730 квадратних километара. За време високог водостаја делимично плави ово поље. Пропада у велики понор и отиче подземно у правцу Бушког блата, у југоисточном делу Ливањског поља.

ПУТОВАЊЕ У СРЕДИШТЕ ЗЕМЉЕ

по ЖИЛУ ВЕРНУ

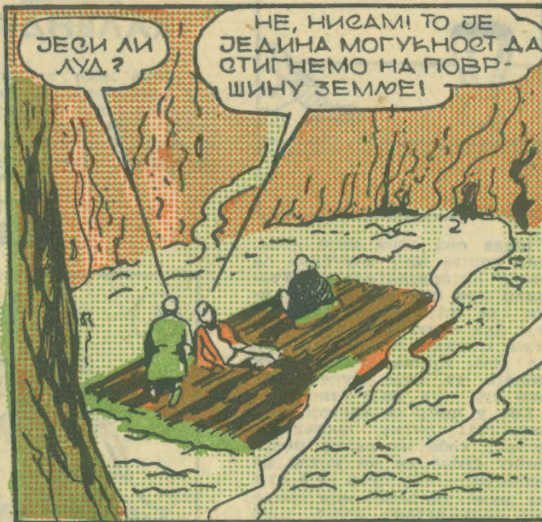

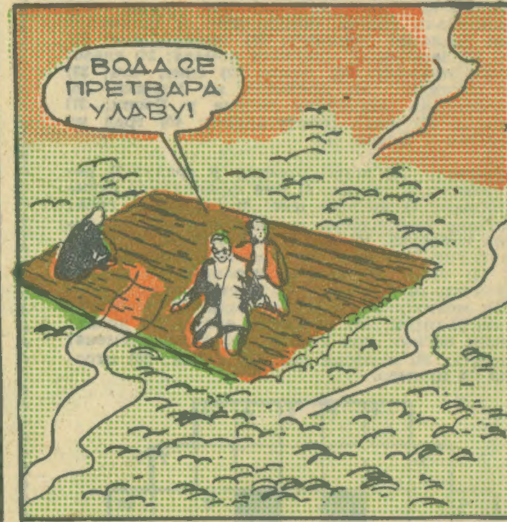

Одговорни уредник Стојиљко Стојиљковић Београд, Македонска 31. — Издаје и штампа „Политика" штампарско издавачко предузеће Београд Македонска 31 Текући рачун број 101-707/1-82. Поштански фах 124. — Претплата за нашу земљу: годишња 900 полугодишња 450: за иностранство: годишња 1.200. полугод. 600 дин. Рукописи се не враћају.